

JOK-Bladet

Medlemsblad för Järvafältets Ornitologiska Klubb **4:2022**

**Ny gästkrönikör:
Bengt Oldhammer
En rätt så vanlig doldis
när allt kommer
omkring...
- Stenknäcken
på Järva**

**Satellitlokalen
Kungl. National-
stadsparken -
inklusive Ulriks-
dals slott och
slottspark, samt
Sörentorp...
Fågelmätning
på Järvafältet
Ny plansch för
våra fågelsjöar**

Notiser, setts sen sist, exkursionsrapporter och vårprogram.

24 sidor!

Järvafältets Ornitologiska Klubb (JOK)

Järvafältets Ornitologiska Klubb (JOK), bildades 3/1 1961 och har allt sedan dess haft till huvuduppgift att observera och värna om fågelfaunan på Järvafältet med omnejd.

JOK bedriver idag en intensiv verksamhet på Järvafältet, med målsättningen att området skall innehålla en så art- och individrik natur och fågelfauna som möjligt.

Då Järvafältet är utsatt för kraftig exploatering runt kanterna, utgör klubben en viktig garant mot eventuella övertramp. Detta görs genom fortlöpande dialog med de ansvariga kommunerna, myndigheterna samt andra offentliga och privata intressenter.

JOK är en fristående lokal klubb i Stockholms Ornitologiska Förening (StOF), regional förening i BirdLife Sverige. Vi samarbetar också med andra närstående organisationer, t.ex. Naturskyddsföreningens lokalkretsar.

Medlemsavgiften är 100:-/kalenderår
pg 580 132-9 eller Swish på nr: 1234 059 358 .
Glöm inte att meddela namn, adress, epost och tel.
Klubben har drygt 600 medlemmar.

Läs mer om klubben på hemsidan där du kan hitta kontaktuppgifter för styrelse och andra viktiga funktioner.
www.jokhemsida.se

JOK-Bladet

Årgång 62 (grundad 1961)

Nr: 4:2022

Utkommer med fyra nummer (mars, juni, sept o dec) per år till medlemmar i Järvafältets Ornitologiska Klubb (JOK). PDF kan hämtas på hemsidan av reg. medlemmar.

Gamla nummer kan laddas ner gratis i PDF-format från klubbens hemsida.

Upplaga: 750 exemplar.

Tryck: ÅTTA.45 TRYCKERI, Järfälla

Redaktör och grafisk form: Jorge Lintrup
Båtsman Nähls Gränd 4, 16347 Spånga
Tel: 070-641 60 40

Epost: jorgelintrup@gmail.com

Ansvarig utgivare: Ulf Svahn, Järfälla
Medverkan med material i tidningen sker endast på ideell basis.

Icke signerat innehåll ansvarar redaktionen för. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera mottaget material.

Facebook: "Fågelskådare på Järva"

Hemsida: www.jokhemsida.se

Adressändring: ulf.svahn@gmail.com

Omslagsfoto: Stenknäck,
av Hans Fahlström, Norberg

Att klara biffen...

Som det rovdjur man ändå är (född i biffarnas förlovade land Argentina 🇲🇦), så kan i alla fall inte jag avstå från att äta nötkött. Men då ska det helst vara riktigt kött förstås, inte något skit som har vuxit upp i en trång och lerig kohage i USA, Brasilien eller Australien, och som blivit matad med sojaböner. Eller heller nermalda indiska puckelkor som tål värmen bättre och numera betar på vad som för några år sedan var mångtusenåriga regnurskogar. Så jag köper naturbeteskött från Uruguay eller Argentina, där anguskorna framlever sitt liv betande på pampas gröna slätter fram till den dag då kreaturen föses upp på lastbilsflak och körs raka spåret till slakterierna utanför Montevideo eller Buenos Aires. Det finns dock ett par ännu bättre alternativ.

Varje år köper frugan och jag, tillsammans med svärföräldrar och svägerska, en halv älg uppe i Sundsvall. Det köttet behöver man inte ha något dåligt samvete för. Lika bra är det att köpa en halv, eller en kvarts ko direkt från Bögs gård på Järvafältet, som fått gå och bedriva naturvård på fälten däromkring. Antalet kreatur måste ju hållas konstant, och då får lika många sätta livet till som de som föds fram.

Det är nämligen så, att kor som hålls i industrifarmer, som de från USA och Australien (som f.ö. också föder upp puckelkor) bidrar med otroliga mängder metangas som stiger upp i atmosfären och förvandlas till en s.k. växthusgas som ökar jordens medeltemperatur. Någon liknande påverkan har inte nötkreatur som betar gräs där det ska växa gräs.

Inflation-depression...

85 spänn för ett Bregottpaket (ekologiskt förstås), och så en liter ekomjolk... Så mycket får man för en årsavgift i JOK! Man kan ju undra hur det kan komma sig att handlarna kan fördubbla sina priser på mejeriprodukter, då samtidigt inte alla deras kostnader, t.ex. löner, transporter, hyror och skatter har fördubblats???? Det börjar likna ockerpriser!

Och, hade du tänkt gå ut och käka julbord i år? Det var ju ett tag sedan sist pga pandemin... Då ska du vara beredd att punga ut med minst en tusenlapp per person! En del krogar tar upp till 1800:- för lite sill och potatis, lite lax, några köttbullar och ett par skivor julsinka. Att bibehålla en ekologisk profil på sin konsumtion har blivit svårare. Det är helt enkelt svindyrt! Och så har vi fått en regering som sänker reduktionsplikten till minsta möjliga nivå, vilket gör oss Europa-sämst. Till råga på allt tar man bort miljödepartementet och reducerar miljöfrågorna till bagateller. Vindkraftverken ska finansiera kärnkraftsutbyggnaden har man tänkt ut, och varghatarna vädrar morgonluft och tänker halvera vargbeståndet med 50%. Petroleumbolagen och elproducenterna täljer guld med pennknivar och lägger miljarder på hög, och sedan skyller de på kriget... Och ute i periferin har Donald Trump lovat att komma tillbaka 2024 och bli mysdiktator i USA. Defaitismen breder ut sig. Och sen tror idioterna att man ska få bygga nya kärnkraftverk i skånska Barsebäck utan att danskarna sätter P för det... Ha, ha, ha...

Dold kolsänka kan vara en lösning på väg...

Massor av våtmarker i Sverige har blivit utdikade för att det ska kunna växa skog där i stället. Det handlar om mossar och myrar som lagrat vitmossor i tusentals år, som nu istället läcker koldioxid ut till atmosfären - lika mycket som vad hela den svenska fossila bilparken släpper ut årligen! Och inte har det blivit särskilt produktiva skogar där heller... Lösningen? Lagg igen dikena och låt mossar och myrar bli våta igen, så slutar de omedelbart att läcka koldioxid och istället bildar kolsänkor!

Staten har upprättat särskilda bidrag för igenläggningen av dikena, men intresset är svalt... "Vad tjänar jag på det?" undrar markägarna. Det blir ju inget i plånboken.

Man undrar hur själviska dessa människor är egentligen.

Så nu gäller det att pressa på i denna fråga, för det kan öka chanserna att på ett relativt enkelt sätt nå ett annars omöjligt klimatmål, när nu mänskligheten är så ovillig att vilja offra något för att våra barn och barnbarn ska få en vettig livsmiljö i framtiden när vi är borta.

Exemplet Älgkärret

Ett bra exempel på en våtmark som dikats ut på Järva är Älgkärret mellan Säbysjön och Barsällpasset. Det var militären som dikade ut blötmyren, som sedan dess läcker vatten och koldioxid. En plugg där vattnet rinner ut kan ändra allt och förvandla Älgkärret till en mossproducerande myr/mosse igen. Så kom igen Sollentuna!

Tack för ordet! JOJE

Fotografier, bilder och texter i JOK-Bladet...

...är samtliga inlämnade på ideell basis utan att någon ersättning utgår, och är därför enormt viktiga bidrag till naturskyddet i vårt verksamhetsområde och på annat sätt.

Stort tack till alla som bidragit!

Så stödjer du **JOK!**

Bli medlem, så får du:

- JOK-Bladet, fyra nummer per år.
- delta i klubbens alla vandringar - gratis.
- anmäla dig till klubbens alla fågelresor (som brukar ha ett begränsat deltagarantal) till självkostnadspris.
- följa med på klubbens långexkursioner till självkostnadspris.
- delta i aktiviteter med likasinnade som hjälper dig tillrätta när du behöver det.
- tillgång till klubbens innekvällar och föredrag under årets mörka månader.
- delta i klubbens övriga verksamheter, som t.ex. holkuppsättning, vintermatning, etc.
- röst- och motionsrätt på årsmötet med tillfälle till påverkan över verksamheten.
- tillgång till alla tidigare utgåvor av JOK-Bladet i PDF-format.

Medlemsavgift:

Medlemsavgiften är 100:- per kalenderår

Ge bort ett nyårsmedlemskap!

Ett medlemskap är en gåva som räcker ett helt år. Både mottagaren och klubben gynnas, och inte minst våra fåglar i naturen! Eller ännu bättre: [Värva en ny medlem!](#)

Minnesgåva:

Hedra en persons minne med en minnesgåva till JOK. Pengarna går oavkortat till klubbens vinterfågelmatning eller till andra naturvårdsprojekt. Markera gärna vilken verksamhet som du vill ska mottaga gåvan.

Betalning:

Plusgiro: **580 132-9**

Swish: **1234 059 358**

Doppingdekalen och tygmärket säljs av Mats Weiland, Karin Callmer (naturcafeet), Tommy Karlsson (30m-kärret), Bengt Sundberg (fågelvandringarna), Ulf Svahn (diverse exkursioner), samt Jojje Lintrup (kaffebordet). Vinsten går oavkortat till fågelskyddet på Järvafältet.

Ordföranden har ordet:

Ditt bidrag behövs

Man ska glädjas åt det man kan glädjas åt, och jag kan konstatera att givmildheten är god hos er medlemmar och även från förbipasserande icke

medlemmar. I förra numret av JOK-bladet uttryckte jag en oro över att priserna på fågelmat har gått upp med ungefär 100 % sedan förra året och det är som alla vet en stor del av de utgifter vi har under ett år. Det brukar balanseras bra av pengar som vi får i rena bidrag från medlemmar och andra och kaféverksamheten på Väsby gård där Karin Callmer och hennes team gör ett mycket bra jobb för föreningen. Så här långt in på året kan vi konstatera att det har kommit in mycket pengar från er och andra som gör att vi kan fortsätta att mata i den omfattning vi har gjort under de senaste åren. Stort tack för det. Den andra faran för matningen har varit tillgången på exempelvis solrosfrön. Dessa kommer i hög grad från Ukraina, och Rysslands attack på Ukraina har, som alla har kunnat följa, fört med sig stora problem för exporten av jordbruksprodukter ut till världsmarknaden. Den faran är inte över, då det är lite problematiskt att hitta framför allt solrosfrön. Än så länge har det gått bra så vi håller tummarna för att det ska fortsätta på det sättet. Vintern kan bli lång och vi har bara tiden. Vi kan också glädjas åt att vi blir fler i klubben. Antalet medlemmar växer hela tiden och nu har vi passerat 600-nivån. Fågelintresset är på uppgång i samhället och det är både roligt och lätt för oss att förstå. Vi är dock inte fler än att vi kan växa ytterligare så passa på tillfället att ge bort ett medlemskap i julkapp till nära och kära.

I det här numret har vi med programmet för våren 2023. Förhoppningsvis kommer ni att finna något som intresserar er och som ni vill följa med på. Programmet är som alltid preliminärt och det kan komma ändringar varför man alltid ska hålla sig uppdaterad och gå in och titta på hemsidan. Vi kommer dessutom med stor sannolikhet lägga till ett par exkursioner i närområdet men dessa är inte klara i skrivande stund. Justeringar läggs även ut på anslagstavlan på hemsidan och i Facebookgruppen "Fågelskådare på Järva". Det är det säkraste sättet att snabbt få information om ändringar i närtid vilket kan komma med hänvisning till väder och annat. När det gäller programmet finns hela tiden idéer om nya exkursioner både på Järvafältet och längre bort. Det stora kruxet är att det är svårt att hitta exkursionsledare. Något som JOK delar med alla andra fågelföreningar. Här kan jag bara uppmana dig som vill och har en idé att höra av dig. Att inte kunna tillräckligt mycket är ofta en återhållande faktor, men faktum är att ingen kan allt och att övning ger färdighet. I en grupp som är ute hjälps man dessutom åt på ett bra sätt som gör att uttrycket "fler ögon ser mer än ett" verkligen gäller. Det är kul att hålla i en aktivitet och resultatet blir alltid bättre än vad man tror på förhand. Att JOK-bladet verkligen läses är något som vi naturligtvis eftersträvar men inte alltid vet så mycket om. Men att så är fallet blev jag varse när jag blev uppringd av en läsare efter JOK-bladet 3 som hade synpunkter på innehållet. Det tar vi naturligtvis till oss och faktiskt också gläds åt. Det är alltid roligt att få återkoppling på det man gör och det går naturligtvis att göra på flera olika sätt. Varför inte skriva en insändare? Vad jag kan minnas har vi aldrig haft genom årens lopp, men någon gång ska vara den första. Har du synpunkter på vad som skrivs i bladet eller har själv en idé om något som borde tas upp och skrivas om är du hjärtligt välkommen med det. Använd kontaktformuläret på hemsidan för enklast möjliga kontakt. Året är snart till ända och även om vi inte har gjort färdigt någon årsrapport kan vi konstatera att antalet arter för året kommer att bli ca 175 vilket är på den lägre halvan och klart lägre än förra årets 189. Vi får se vad det är för arter som har uteblivit mer i detalj när vi kommer dit, men frågan är om det inte är en del vadare som saknas, samt förra årets riktiga rysare rapphöna och orre som är del av svaret. Vi får se när vi kommer dit. Till dess vill jag passa på att önska alla en riktigt god julhelg med hopp om ett bra skådarår 2023. ☑

Vi ses i fält!
ULF SVAHN
Ordförande

Kallelse till årsmöte den 28 febr.

Välkommen till JOK:s årsmöte tisdagen den 28 februari klockan 19:00!
Plats: Naturskolans lokaler i Väsby gård, Sollentuna, inne på Järvafältet, cirka 10 min gångväg från p-platsen vid Bögs gård. Ärenden enligt stadgarna. Ärendelistan samt övriga årsmöteshandlingar tillhandahålls på hemsidan www.jokhemsida.se, där även övrig information kring mötet återfinns. Inte minst gällande vad som gäller för dagen med tanke på tidigare års Covid-problem. Efter årsmötesförhandlingarna visar Johan Wallin sin årliga fotokvackad. Kvällen avslutas med mingelfika och semla. Välkommen! /Styrelsen

Våtmarkerna försvinner

60-70 procent av världens våtmarker har försvunnit sedan 1900-talets början. I södra Sverige är läget ännu värre. Där har 90 procent av dem försvunnit på ungefär samma tidsperiod. Men sedan några år satsas det relativt mycket på att återställa våtmarker i Sverige. En ny studie visar att de gett positiva effekter på fågellivet.

Numera skapas både nya våtmarker och gamla restaureras för att gynna de många arter som är beroende av dessa miljöer. De senaste åren har sammanlagt över 33 000 hektar våtmarker skapats (5 500 hektar 2019, över 6 200 hektar 2020 och 22 000 hektar 2021) och även i år lägger Naturvårdsverket över 70 miljoner kronor på att återskapa våtmarker.

Ett forskarteam på SLU har gått igenom information om 30 restaurerade våtmarker i Sveriges jordbrukslandskap där det gjorts inventeringar av fågelfaunan före och efter insatserna. En av deras viktigaste slutsatser är att åtgärderna fungerar.

Hälften av de fågelarter som lever i våtmarker ökade i antal med i snitt 40 till 160 procent efter restaureringsåtgärder. Bland de gynnade arterna fanns bland annat tärnor (svarttärna, fisktärna) och måsar (skrattmåsa, dvärgmåsa) som häckar på öar. Även skägg- och gråhakedopping och änder som dyker efter föda gynnas, samt fåglar som behöver öppna gräsmarker som exempelvis gäss, mindre strandpipare, rödbena, tofsvipa och drillsnäppa. Arter som vill ha högre växtlighet visade ett mer blandat resultat och bland annat storspov och brushane minskade ibland i antal. Exakt vad det beror på är oklart, men troligen behövs även andra åtgärder än att återställa våtmarker.

Det är oroande eftersom flera av de större vadarna är rödlistade, som brushane, enkelbeckasin, rödspov och storspov. Så även om våtmarksrestaureringar är bra för fågellivet i stort så kräver dessa arter lite extra uppmärksamhet – vilket också delvis sker, säger Ineta Kačergytė, en av forskarna bakom studien. ☒ (Källa: SLU, Nature & Biological Conservation)

Sen häckning i Råstasjön...

Det är ju känt sedan tidigare att doppingar kan omhäcka väldigt sent på säsongen, som framgått av smådoppingartikeln i förra JOK-Bladet. Icke desto mindre var det överraskande när Anders Keyser den 20 september upptäckte och fotade en dunig nylingen utflu-

Dununge av skäggdopping 20 sept, foto Anders Keyser

gen skäggdopping i Råstasjön. Man får väl hoppas att han får tillräckligt med tid på sig - och dessutom föräldraassistans - för att klara vinterflyttningen. ☒

Igenväxning på G igen...

För tre år sedan gjordes runorna rena på hållarna runt om i västra Stockholmsområdet. Så även runorna vid Säby gård, som lyder: "Vilfrid lät hugga dessa efter broder sin Tärv och Mundi åt mågen sin" (vilket betyder att Vilfrid och hans svåger Mundi lät rista runorna efter Tärv, Vilfrids bror. Kanske ursprungliga ägare av Säby, eller möjligtvis Herrestad (Hårsta).

Nu börjar emellertid runorna växa igen med både lav och mossa, vilket vi hoppas ska åtgärdas löpande, så att man inte behöver göra en komplett restaurering längre fram i tiden. ☒

Skogsstyrelsen kryper till korset...

"Miljömålet i skogen nås inte – Skogsstyrelsen föreslår ny affärsmodell

Miljömålet för Sveriges skogar kommer inte att nås med dagens åtgärder. Utvecklingen i miljön i skogen är dessutom negativ. Det visar en omfattande utvärdering som Skogsstyrelsen har gjort. Samtidigt presenteras nya förslag för att vända trenden, till exempel en helt ny affärsmodell där det ska bli lönsamt för skogsägaren med biologisk mångfald.

– Det görs mycket för miljön som ger positiva effekter i skogen och utan det hade resultatet varit ännu sämre. Men det är oroande och allvarligt att det finns stora problem inom flera miljöområden i skogen. Där hoppas vi nu att de åtgärdsförslag vi lägger fram också genomförs, säger Skogsstyrelsens generaldirektör, Herman Sundqvist.

I den fördjupade utvärderingen av miljökvalitetsmålet Levande skogar, som Skogsstyrelsen gör vart fjärde år på uppdrag av regeringen, konstateras att miljömålet inte är uppnått och att utvecklingen i miljön är negativ. Flera livsmiljöer och hotade arter minskar samtidigt som kulturlämningar och vattendrag förstörs eller påverkas negativt. Svårt att återskapa

– Vi förlorar just nu naturvärden som inte går att återskapa under överskådlig framtid. Därför behövs de kraftfulla åtgärder som vi nu lägger fram och det snabbt, säger Camilla Andersson, miljöstrateg vid Skogsstyrelsen och en av rapportförfattarna.

Med de styrmedel och åtgärder som finns på plats i dag kommer miljömålet heller inte att kunna nås till 2030, konstaterar Skogsstyrelsen i rapporten. En förklaring är att det finns starka ekonomiska drivkrafter som styr mot ett produktionsinriktat skogsbruk men svaga eller obefintliga ekonomiska drivkrafter att styra mot andra samhällsvärden. Ett helt nytt förslag från Skogsstyrelsen handlar därför om att öka markägarens valfrihet genom en ny affärsmodell där det ska kunna vara ekonomiskt lönsamt att bevara och utveckla biologisk mångfald.

Förslag på åtgärder

Skogsstyrelsen föreslår en rad åtgärder som måste på plats för att vända utvecklingen, till exempel:

Biologisk mångfald: Regeringen behöver ge Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket ett uppdrag att utreda och föreslå ekonomiska styrmedel och åtgärder med syfte att göra skogar med höga naturvärden till en lika naturlig del av marknadsekonomin som skogsprodukter.

Politisk styrning: Skogsstyrelsen ska undersöka möjligheten att göra en hemställan till regeringen om ett förtydligande av dagens motsägelsefulla signaler om hur skogar med höga naturvärden ska hanteras. Till exempel ska skogar med höga naturvärden inte avverkas. Samtidigt ska skogsägarens frivillighet utgöra grunden och äganderätten bör stärkas. Pengarna för att bilda områdes-skydd är dessutom otillräckliga.

Klubbstyrelsen 2022-2023:

Ordförande (programansvarig): Ulf Svahn, Barkarby (ulf.svahn@gmail.com)

Sekreterare: Rolf Gäfvert, Landsnora (rolfgafvert48@gmail.com)

Kassör: Björn Wester, Rotebro (bjorne.wester@gmail.com)

Ledamot & redaktör: Jorge Lintrup, Flysta (jorgelintrup@gmail.com)

Ledamot, utflykter: Bengt Sundberg, Edsberg (bengt.sundberg@posten.se)

Ledamot, innekvällar: Johan Wallin, Kista (cj.wallin@gmail.com)

Ledamot, familjeaktiviteter: Ingrid Stenman, Viksjö (ingrid@lekajamt.se)

Ledamot, webmaster: Åke Jernberger, Viby (norrving1@outlook.com)

För övriga funktionärer se hemsidan.

Finansiering: Regeringen bör avsätta pengar så att Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket kan intensifiera arbetet med ta fram ett kunskapsunderlag om var det är hög sannolikhet för höga naturvärden i skogen. Det kan fungera stödjande för markägaren i ett tidigt besluts- och planeringsskede.

Rapporten med den fördjupade utvärderingen skickas nu till Naturvårdsverket och är ett av underlagen till den samlade slutrapport som Naturvårdsverket redovisar till regeringen i januari 2023." ☒

(Källa: Skogsstyrelsen.se 30 sept. 2022)

Liten ordlista för skogen:

- **Urskog:** Skog som aldrig påverkats av mänsklig aktivitet. Karaktäristiskt för urskogar är gamla, grova träd och gott om döda träd och stammar som brutits ner i olika omfattning.
- **Naturskog:** Skog som under lång tid varit opåverkad av människan och allt mer börjat likna en urskog.
- **Kontinuitetsskog:** Skogsområde som varit bevuxet av träd under lång tid och inte kalhuggits. Inga väsentliga trädslagsbyten får heller ha skett. Kontinuitetsskogar har vanligen höga naturvärden.
- **Nyckelbiotop:** Naturområde med en speciell artsammansättning där det finns eller kan förväntas finnas hotade arter.
- **Blädning:** Ett sätt att glesa ut skogen där det efter avverkningen finns träd i alla höjdklasser – från små plantor till stora träd. En blädningsskog bör vara fullskiktad för att långsiktigt kunna fortsätta att blädas. Blädning är en form av hyggesfritt skogsbruk. Blädning kallas även för plockhuggning. ☒ (Källa: Skogskunskap.se)

Hästa klack, kort rapport 1:

Hästa klack väntar som bekant på ett tillfälligt biotopskydd för att i framtiden kunna bli naturreservat. Området, som är inklämt mellan vägarna mot Hjulstakorset och den som går förbi Järfälla kyrkby, är föga besökt av skådare, just på grund av läget.

För att stärka behovet av skydd, måste faunan och florin inventeras, och då förväntas fågelklubben göra en insats. Därför beslöt redaktören göra ett kort besök i början på oktober.

Det kunde konstateras att själva skogen som täcker kullen inte äger några anmärkningsvärda karaktärsdrag. Det är en vildvuxen skog som inte verkar ha brukats sedan militärtiden, då man använde kullen att skjuta kanonsalvor ifrån, och som då (1960) var ganska "kal om hjässan". Men inga spår efter den verksamheten kunde återfinnas. Man kan förmoda att kullen är en refug för exempelvis häckande duvhök och ormvråk, då de gissningsvis får vara ifred där. Dock används skogen av paintballspelare som dragit dit en del skräp och som sprejat en del träd med färg. De verkar dock inte bruka mer än området närmast busshållplatsen vid Norrviksvägen.

Det finns inga uppenbara stigar på Hästa klack. Upptrampade spår som leder härsan

Utsiktspunkten vid Röda ladan vid Säby strandäng har fått ett ansiktslyft. Själva plattformen har jämnats till och fått slätare grus, kantsten har lagts ut, och slänten har fått ett lager matjord. Man kan säga att bänken handikappanpassats. Bra initiativ av kommunen tycker redaktionen. ☒

och tvärsan utan något logiskt mål gör det möjligt att orientera sig. Fast störst hjälp har man av stenkrossen norr om Norrviksvägen som hörs vida omkring. Skogen äger som sagt inga uppenbara kvalitéer förutom att den är vildvuxen. Det rör sig om en blandskog av gran, tall, diverse lövträd inklusive en del ekar som tyvärr vantrivs i skuggan av de andra träden. Mycket död ved pga. självgallring, många mossbevuxna stembumlingar och inga stubbar efter avverkning. Träden är dock inte speciellt gamla, så man kan konstatera att kullens centrala del varit trädlös under militärtiden, vilket kan ses på flygbilder från den aktuella perioden.

Den sydligaste delen av kullen besöktes aldrig, men kan förmodas vara den rikaste då den är mer solbelyst. Den vetter dock mot kommungränsen och den framdragna förbifarten som här stiger upp i öppen dager för att passera Hjulstakorsets broar. Till våren måste JOK anförda ett par tre inventeringar av fågellivet, för att kommunen ska få ett bra underlag för klackens framtida skydd, då i alla fall redaktören tycker att den är värd att bevaras genom sitt skyddade läge och sitt värde som refug åt såväl ugglor, rovfåglar och spettar. ☒

Hästa klack, rapport 2:

JOK-Bladets redaktör Jojje ringde mig i veckan (v.40) och undrade vad jag kunde berätta om Hästa klack (tänkt som framtida naturreservat) Inte mycket, var svaret. Har inte varit där sedan 60-talet och det jag minns är att då fanns det ett utsiktstorn på toppen. Jag klättrade då upp och tog någon diabilid över Hästagärdet med min Pentaxkamera. Samtalet gjorde mig nyfiken så i dag efter ett blåsig besök på Granholms-tippen blev det någon timme över till Hästa klack. Mest gran och tall med inslag av lite lövskog. Många granar angräpnade av barkborre och fullt med nerfallna träd.. Minst 3 ormvråk och 1 sparvhök på plats. Området har på vissa ställen mängder med kulor från soft air guns på marken. Längst ner i söder står en "storholk"...

KJELL JONSSON, Järfälla

Stockholm återställer Igelbäcken vid Eggeby gård...

Trafikverket arbetar just nu med att gräva en ny mer slingrande ("meandrande") fåra för Igelbäcken nordväst om Eggeby gård. Det är en "kompenserande" åtgärd för sitt intrång i reservaten med förbifarten. För JOK kommer åtgärden som en överraskning, då kommunikationen mellan klubben och Stockholms miljökontor skulle kunna vara mycket bättre. Men överraskningen var åtminstone positiv...

Arbetet med den nya fåran beräknas bli klar redan nästa år, med uppehåll över vintermånaderna.

För övrigt kan konstateras att "sheriffen" Timba som jobbat som ordningsvakt på Stockholms del av Järvafältet, har hoppat över till Järfälla kommun och Järvafältet. En ny "sheriff" kommer därför att anställas i Stockholm. Om detta kommer JOK-Bladet att återkomma i kommande nummer. ☒

Den nya bäckfåran för Igelbäcken nordväst om Eggeby gård på södra Järvafältet.

Stenknäcken är en relativt stor men kortstjärtad småfågel, som framför allt karaktäriseras av sin mycket kraftiga näbb samt sitt kompakta och framtungta yttre. Runt den stålblå näbben går ett svart band, runt ögonen och ner på hakan. Ryggsidan är mörkbrun med ett brett, väl synligt vingband. I flykten känns den lätt igen på vingbandet, den korta vitspetsade stjärten och oftast på lätet, ett vasst "tzit". En slags småfåg-larnas bulldog...

Att få syn på en stenknäck i ett träd eller på marken i skogen är ganska svårt. De håller till högt upp i trädkronorna och är så diskreta att man ofta missar dem. Och eftersom den visar sig så sällan, är det få fågel-skådare som är inprogrammerade på artens läten. Alltså går den många näsor förbi. När man ser den blir man vanligtvis överraskad. Den bara dyker upp från ingenstans, ofta vid vinterfågelmattningen i trädgården (hane vinterdräkt se bilden t.h.), och ofta två, tre eller flera på samma gång. Den ser då lite udda ut bland de vanliga grö- och pilfinkarna och mångtaliga mesarna. Lämna man matningen med frön inpå vår- och sommarmånaderna, händer det att stenknäcken hälsar på då också för att komplettera sin föda som då består av knoppar och insektslarver, samt fjolårets kvarvarande bokollon och körsbärskärnor. Stenknäckens meny består av kärnor eller frön av slån, hägg, körsbär, plommon, krikon, hagtorn, idegran, bok, avenbok, lönn, alm (almfrön är en betydelsefull föda i slutet av maj) och nypon. Fruktkött ratas. På våren äts även lövträdknoppar. Häckningen är så anpassad, att ungarna är i boet när deras huvudsakliga näring, larver av ekvecklare, frostfjäril m.fl. är rikast i trädkronorna. Stora flockar förekommer speciellt under år med riklig förekomst av bok- och särskilt avenboksfrön. Den övervintrar årligen i små antal upp till södra Norrbotten, tillfälligt eller i enstaka exemplar i inlandet eller längre norrut. Vintertid är stenknäcken i norra Sverige starkt knuten till häggförekomster. Häckar med tätast bestånd i lövskog och

Foto: Eugenijus Kavaliauskas

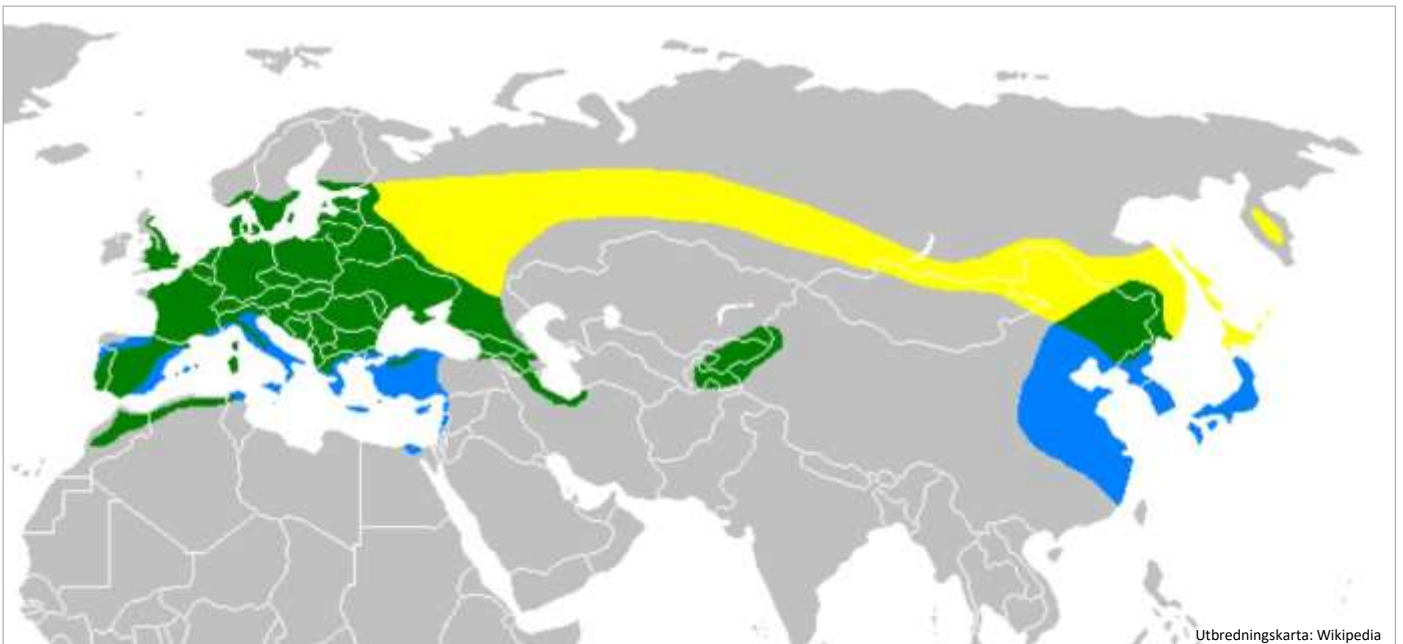
Stenknäck

parker. Boet är oftast tämligen högt placerat, gärna i körsbärsträd och stora häggar, i södra Sverige ofta i bok, men kan även placeras i en låg grenklyka, stundom blott någon meter högt i någon buske. Boet är lätt identifierbart, en klen, gles byggnad av knotiga småkvistar uppblandade med lavar. Äggen läggs i maj, vanligen 4-5 i antal. Normalt en kull. Ägg senare än i maj antages vara omlagda kullar.

Parallellt med att tätheten ökat överlag har arten expanderat norrut, och finns nu regelbundet utmed hela norrlandskusten. I Norrlands inland förekommer den däremot fortfarande främst som tillfällig och lokal. Sveriges bestånd har senast uppskattats till 17 000 par (2012) men arten är svårinventerad och siffran kan vara större. I Finland sparsammare men ökande (1000-1500 par), även Norge har sparsam förekomst som huvudsakligen finns kring Oslofjorden. Nominatrasen är spridd över kontinenten söderut till Medelhavet och sydvästra Ryssland och även i England. Andra raser finns genom Asien bort till och med Manchuriet, Japan och Kamchatka. ☒

Juvenil stenknäck. Vid en snabb observation kan den förväxlas med en grönfink och därför undgå att artbestämmas rätt. Artens skygghet underlättar dessvärre inte saken. Foto: Lennart Nyström

Utbredningskarta: Wikipedia

Stenknäcken på Järvafältet

Denna läckra juvel i fågelfaunan är något man absolut vill ha med på årslistan. Glädjande nog behöver

man inte gå så långt för att klara ut det. Den är årsvis och häckar på Järvafältet på ett antal ställen, men den är ganska svårsedd då den gärna håller till högt upp i lövträdkronorna. Den är inte heller speciellt högljudd och sången är varken mycket att lyssna över eller sticker ut i den allmänna kakafonin. Inte heller locklätet är speciellt lätt att höra. Det knäppande ljudet kräver en del träning för att urskilja. Lättast att hitta den på Järvafältet är uppe i Viby vid Ravalens norra ända och i villaområdet runt omkring. Helst ska det inte heller vara några löv på träden. Den är dessutom en flitig gäst på fågelborden vilket gör att ett besök på matningen vid Ravalens norra ända väldigt ofta ger resultat. Den är inte speciellt skygg men ändå så diskret att den är svår att upptäcka. Ofta är den helt plötsligt bara där utan att man har sett hur den har kommit dit. Under vintrarna kan den ibland uppträda i väldigt stora flockar och jag själv har sett en flock uppe i ekarna norr om Ravalen på minst 40 fåglar.

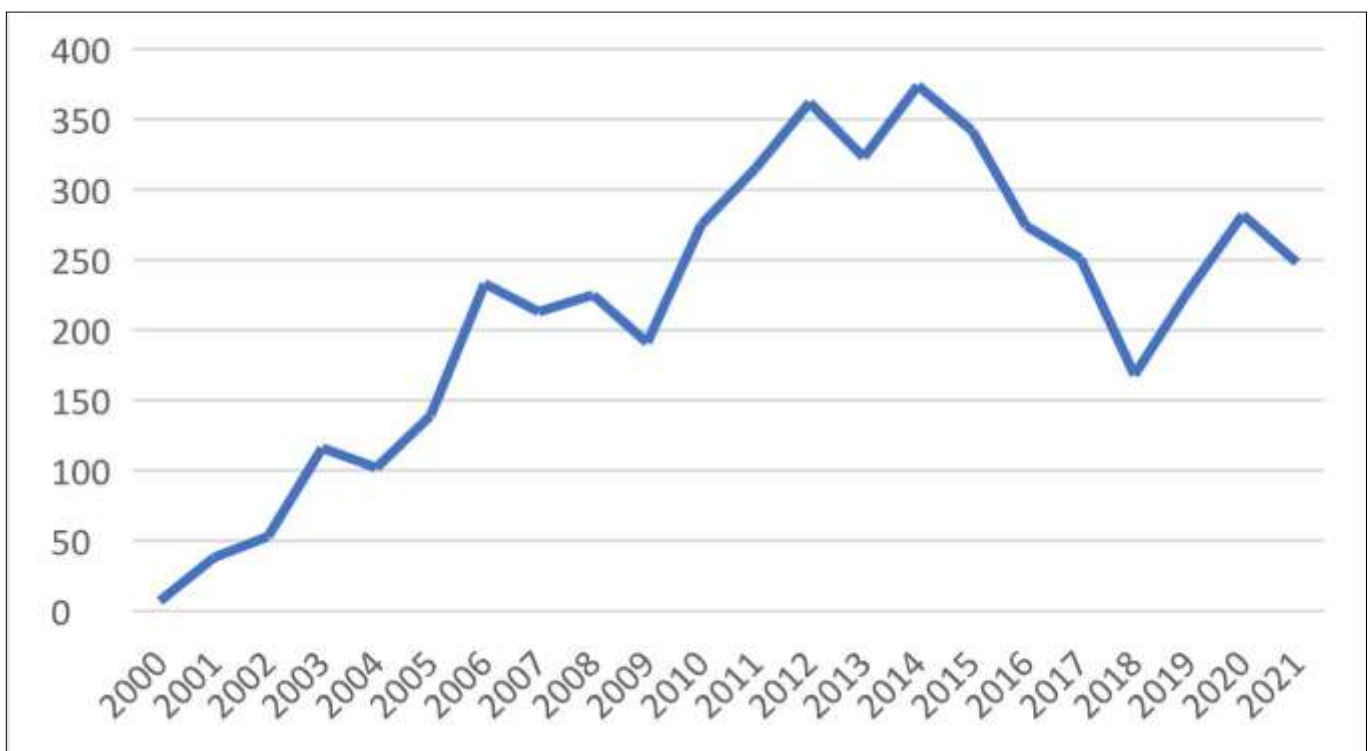
Antalet rapporterade observationer under perioden 2000 – 2021 är totalt sett för hela Järvafältet nästan 5000. Huvuddelen av dessa är från Norra delen som uppgår till nästan 3900 medan Södra ligger på drygt 1100. Under rapportperioden är det en stigande siffra i antalet rapporter per år. Med start år 2000 på 7 rapporter steg antalet rapporter fram till 2014 då antalet gick upp till 374 stycken. Därefter har antalet rapporter sjunkit något med 248 rapporter för år 2021. Se graf och tabell.

av
ULF SVAHN

Det är som alla kan se en stigande kurva från 2000 till 2013 och därefter en viss nedgång. Man måste ta med i analysen att det kring år 2000 inte var så vanligt att man rapporterade i artportalen (svalan vid den tiden) och en del av uppgången ska ses i det ljuset. Det som är mer framträdande är då att antalet observationer har gått ned något sedan toppåret 2014 och att det därmed är uppenbart att det går lite upp och ned. Inget som är ovanligt i fågelvärlden.

I enlighet med den diskreta framtoningen finns det inte många rapporter som visar på häckning även om häckning i rapportområdet är uppenbar. Endast 132 av rapporterna under perioden 2000 - 2021 har en koppling till häckning och det finns bara 12 rapporter om en juvenil eller 1k fågel under alla år. Det är lite symptomatiskt. Handen på hjärtat, hur många av oss har sett eller kan beskriva en 1k stenknäck? Jag kunde det inte till dess jag hittade en död 1k stenknäck. Om man går in i Fågelguidens app finns det endast en verbal beskrivning av juvenil stenknäck. Man får gå till nätet för att hitta bilder. Det är inte heller omöjligt att vissa unga stenknäckar har misstagits som grönfinkar. Vad vet jag. En härlig fågel är det under alla omständigheter och vi ska var glada över att vi kan hitta den varje år i vårt rapportområde, även om den kan kräva ett viss letande. Så ut och leta. Vintern är bästa tiden för stenknäck. ☒

2000	7
2001	38
2002	53
2003	116
2004	102
2005	139
2006	233
2007	213
2008	225
2009	191
2010	275
2011	315
2012	362
2013	323
2014	374
2015	342
2016	274
2017	251
2018	168
2019	228
2020	282
2021	248

Järvafältets krogimperium!

av Anders Lindberg

"Våra småfåglar behöver mat vintertid" skyltas det på allt fler platser på Järvafältet och i närområdet där det finns Fågelrestauranger och aktiva JOKare. I sanning ett riktigt krogimperium som lär sakna motsvarighet i skådasverige!

Historik

Hur länge JOK har haft fågelmatningar på Järvafältet? Har inte gått att finna något dokumenterat när det hela började men vår käre Olle Bernard i salig åminnelse lär ha varit initiativtagare till den matning som går under benämningen 30 meters och då förmodligen någon gång på 90-talet.

Tommy Eriksson var också med i begynnelsen och drev dessutom på för att få till en "skogsmatning".

Sagt och gjort, en sådan sattes upp av JOK inte långt från parkeringen vid Fäboda gård invid den väg som leder ner mot Väsby gård. Arrendatorn på Fäboda Gård protesterade dock, "drog till sig rådjuren" och där kunde han inte jaga när det var säsong, gångväg och dåligt kulfång. Vad göra? JOK flyttade den in i skogen efter vägen förbi Fäboda gård ner mot Översjön och rådjuren lämnades åt sitt öde. I turordning därefter lär matningen vid Norra Ravalen komma.

Krogar och Krögare på Järvafältet och i närområdet med varierande startdatum:

30 meters, Hans Karlsson och Tommy Carlsson +JOK
Säby Gård, Hans Karlsson och Tommy Carlsson +JOK
Säby Gård, Koloniträdgården Hans Karlsson +JOK
Norra Ravalen, Åke Järnberger +JOK/Sollentuna kommun
Fäboda Gård, Bosse Hallman & Björn Wester +JOK.
Väsby Gård, Naturskolan/Sollentuna Kommun.
Väsby Båtmanstorp, Åke Järnberger +JOK/Sollentuna kn.
Mulltorp, Björn Wester & Bosse Hallman +JOK.
Linddalen, Bosse Hallman +JOK
Råstasjön, Hasse Ivarsson +JOK
Ärvinge Kista, Göran Olsson + JOK
Skäfteholmen, Ingrid Stenman +JOK
Viksjo, Golfklubb Anders Lindberg +JOK

Meny

Basfödan är solrosfrö och viltfågelblandning toppat med talgbollar och jordnötter samt understundom hampfrö till dessert. I begynnelsen på 30-meters även talg och då "for free" så länge Tommy Eriksson hade en kompis i Slakthusområdet. Nätet och spännbandet lär fortfarande sitta kvar på den stora björken så fritt fram att fylla på för den som kan få tag på talg (eller ister). Våra gäster, såväl vingburna som fyrbenta har god aptit men någon statistik över vad som går åt på JOKs bufféer finns inte men kan räknas i hundratals kilos öräknat alla spontana bidrag från såväl medlemmar som förbipasserande som gläds över fågelrikedomerna kring våra matningar.

Buffédukning

På flera av JOKs matningar finns fina behållare som rymmer ca 10 kilo solrosfrö, design och tillverkning Hans Elleby. De är utförade för att koltrastar m fl inte skall kunna

sitta och sprätta fritt samt även försvåra för rådjuren att länsa lådan. Ingenting hindrar dock ekornen! I övrigt ett hopkok av snickarglädje och kommersiella behållare bl a för talgbollar.

Vem tar notan?

På Järvafältet står JOK för kostnaden men på Sollentunasidan bidrar Sollentuna kommun generöst samt ansvarar helt för matningen bakom Naturskolan.

Att lägga till QR koden på anslaget om att JOK svarar för matningen visade sig vara ett genidrag! Enligt JOKs kassör visar förbipasserande sin uppskattning och swishar generösa bidrag långt över förväntat.

JOK var länge försiktiga med att sätta upp skyltar vid matningarna för att inte stöta sig med reservatsregler men vi testade. Under en följd av år satte vi upp skyltar med en plansch "Vinterfåglar" av Lars Jonsson. Tveksam kvalitet för utomhusbruk visade det sig trots inplastning. De bleknade snabbt så att t ex blåmesen snart såg mer ut som en azurmes efter något år eller två. Efter en säg tre omgångar gick planschen inte att få tag i längre så vad göra? Då, 2018 kommer Katarina Ekestubbe, Järfälla Kommun till räddning och finansierade tillsammans med Rikard Dahlén, Sollentuna Kommun den proffsuppsättning av skyltar som håller än i dag. JOK medlemmen Jan Larsson är mannen bakom utformningen av själva skylten och valet av arterna.

Gästboken

Det förs ingen artlista för respektive mat-

ning men blåmes, talgoxe tillhör de mest frekventa gästerna på samtliga. Fäboda lockar till sig skogsmesarna men där verkar det som om att talltitan försvunnit. Även Skäfteholmen lockar till sig skogsmesarna. Entitan visar sig då och då på Säby Gårds-matningen, samt på 30-m och Norra Ravalen.

Övervintrande berg- och bofink har vi nästan varje år på flera av matningarna. Stenknäck och stjärtnes är andra trevliga gäster. Ja listan kan göras lång men rariteter då?

Jojomensan!

Den GULBRYNADE!

Den 9 januari 2009 vid 14 tiden sågs en sparv på 30 metersmatningen som upptäckarna inte blev kloka på. All expertis i närheten tillkallades och dessbättre hade Anders Sennmalm med sig Fågelguiden. En GULBRYNAD SPARV och ny art för Sverige. Larvet gick och fick inte bara Skådasverige utan även Skådauropa på fötterna!

Anders Sennmalm som hittade den gulbrynade i Fågelguiden, läs hans beskrivning av hur sparven till slut kunde artbestämmas:

"Det jag kanske minns bäst av den gulbrynade var att jag faktiskt var först med att artbestämma den, eller i varje fall först med att uttala artnamnet. Detta av det enkla skälet att jag gick och hämtade fågelboken i min bil, som var parkerad på andra sidan vägen. Sökte upp fältsparvar eftersom jag tyckte att den var så himla lik videsparv och där var den. Detta mumlar jag också i Johan Wallins video som han lagt upp på Youtube. <https://www.youtube.com/watch?v=GtOREzIV9Pg> I ärlighetens namn var det en annan framlidna skådarprofil, Holger Stensson, som egentligen var först med identifieringen. Men han kunde inte komma på artnamnet, vilket är förstaeligt. Flera gånger påbörjade han meningar i stil med "det är en ..." utan avslut. Lite av det kan också höras i Johans video. Till sist så var det någon (jag?) som visade honom sidan i fågelboken och så blev det bekräftat.

Min egen text på artportalen lyder: "Olle, Harald m fl har just sett en fågel de inte kunde arta!"

Fågeln dyker upp efter en stund. Är en rätt liten fältsparv, huvudteckning videsparvsläk men kraftigt gult ögonbrynsstreck. Hämtar fågelboken och hittar GULBRYNAD SPARV! Johan larmar sedan."

Resten är historia med massmedial bevakning mm vilket är härligt beskrivet av framlidne Olle Bernard i JOK Bladet nr 1:2009. Mer än hälsvärt och finns att ladda ner på JOKs hemsida. ☑

Swisha ditt bidrag till:
1234 059 358

Bengt Oldhammer, Orsa

Gästkrönikören

På en mansålder har vi skövlat alla våra skogar...

I somras publicerade Naturskyddsföreningen i Orsa en skrift om de sista "större" skyddsvärda naturskogarna i kommunen. Det finns sex (!) "större" intakta skogar kvar på över 200 hektar. Inget mer. Sen finns några myrmosaiker där man svårigen kan avverka (men ändå gör det...) samt ett antal småområden. Hur man än räknar kommer man inte upp i de arealer som enligt en enig forskarkår krävs för att slå vakt om ett levande och biologiskt rikt skogslandskap. Om det ska uppnås behövs omfattande restaurering, olika typer av hyggesfria skogsbruksmodeller, vardaglig naturhänsyn värd namnet och ekologisk landskapsplanering (idag benämnt grön infrastruktur). (Ladda ner rapporten genom att googla: De sista skyddsvärda naturskogarna i Orsa).

Skogsstyrelsen borde vara en viktig kontrollmyndighet som slår larm om alla tokigheter, men det fungerar dåligt eller inte alls. Tjänstemännen kontrollerar nästan inga avverkningsanmälningar och stöter de på skyddsvärda småmiljöer (nyckelbiotoper) får de inte ens registrera dem. "Tacka" Centerpartiet för det. Det största problemet är förstås att det i dagsläget inte finns ekonomiska medel för att skydda det sista av det sista. Högerpartierna har konsekvent skurit ner anslagen trots att det handlat om kaffepengar. Det är bara vid höga elpriser och virus-angrepp som regeringen kan trola fram hundratals miljarder kronor... När planeten och ekosystemen är på väg att haverera finns inga pengar. När jag skriver detta dagarna efter valet har vi precis fått makt-skifte. I riksdagsvalet (men inte lokalt) röstade mer än 40 procent på Sverigedemokraterna i mina trakter (norra-nordvästra Dalarna). När det gäller synen på skydd av skog är det ett av värstingpartierna.

Lokalt är dessa SD:are helt emot vindkraft eftersom det stör dem när de vistas i skogen och jagar och fiskar, åker skoter eller vad dom nu gör. Men samtidigt har de tydligen inga problem med att anslagen till naturskydd dras in. Det betyder att de kommer att få vistas i skogar med harvade hyggen, ungskogar och uniformerade gallringsskogar. Hur kul är det? Bevisligen har reservaten högsta status vid jakt eftersom man till varje pris vill jaga exempelvis tjäder i dem. Den här logiken går inte ihop. Man gillar gammelskog men vill att den ska huggas ner – åtminstone vill partiet det på central nivå.

Så här tokigt kan det bli när ett parti kör med enkla klyschor och populism. Ta Jimmie Åkessons paradnummer att vi inte behöver minska utsläppen i Sverige eftersom vi är ett så litet land. Vi kan inte påverka det stora hela. Men om man räknar ihop alla "små" länder i världen blir det väldigt mycket utsläpp. Dessutom släpper vi ju indirekt ut massor när vi köper varor från Kina. Per capita är vi tyvärr riktigt svin. SD:s kullerbyttor är så tröttsamt dumma.

Bengt Oldhammer, som är journalist i botten, har mer än någon annan stått bakom skyddet av gammelskog i norra Dalarna. Hans inventeringar av skogar och myrar har lett till att stora värdefulla skogsområden norr om samhällena Mora, Orsa, Rättvik och Älvdalen fått ett varaktigt skydd. Reservat som Anjosvarden-Stopån, jämte Norra Mora Vildmark, som gränsar till Härjedalen, är det största sammanhängande fredade området utanför fjällvärlden. Lägg därtill ett antal stora områden i Orsa finnmark och i Rättviks och Älvdalens kommuner, samt ett otal mindre reservat i de sydligare delarna av samma kommuner, en hopräknad yta på bortåt 50 000 hektar. Få torde bräcka hans insatser för kontinuitetsskogarna! Hans exempel är ett bevis för att det är värt att slåss mot den rådande kalhyggespolitiken. ☒

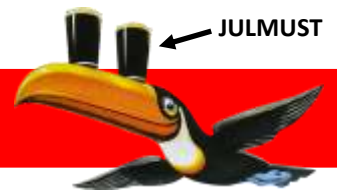
Åker man ut i skogen idag finns bara fragment av skyddsvärd naturskog och kontinuitetsskog. Till stor del är den skog som avverkas i mina trakter kontinuitetsskog. Den finns inritad på kartor (efter ett uppdrag som gjordes på begäran av Naturvårdsverket) men inventeras inte i fält av Skogsstyrelsen eller länsstyrelsen. Den avverkas. Kalavverkas. Skandal är bara förnamnet. Självklart behövs en ny skogspolitik värd namnet där vi skyddar det som är kvar.

Vill man åka ut till ett lite större skogsområde med gammelskog finns inte mycket att välja på. Vill man ha ännu större områden återstår bara fjällskogarna. Ett konkret räddningspaket och finansiering för skydd av fjällskogarna fanns, men röstades ner av ovan nämnda högerpartier där Centerpartiet fällde avgörandet. På det stora hela ser det dystert ut. Majoriteten av väljarna i Sverige vill tydligen att skogarna ska fortsätta att slaktas, döma av valresultatet. Men det är inte och får inte vara kört. Hoppet att rädda vad som räddas kan hänga nu på naturorganisationer och EU. De politiska partierna och deras ledare måste påverkas – hur vet jag inte, men på något sätt. Många i högerpartierna gillar faktiskt gammelskog men de som leder partierna centralt lider av svårartad biologisk analfabetism. Vistas de för mycket i asfalsmiljöer? Men herregud, även om de är okunniga om skog måste de väl ha rådgivare med biologisk grundkunskap?

Jag träffade nyligen spindelexperten Torbjörn Kronestedt (som jobbat på Naturhistoriska Riksmuseet) på Norrboda gammalgård i Ore (Rättviks kommun) då boken Fäbodristningar i Dalarna släpptes (där han skrivit ett kapitel). Han berättade om Stråbodarna. En underbar fäbod som ligger oerhört vackert nära Oreälven. Eller snarare låg. Nu är den omgiven av ett totalt utbombat kalhyggeslandskap kilometer efter kilometer. Hur kan sådana avverkningsverk tillåtna? I dessa trakter härjar bland annat Orsa besparingsskog och Sveaskog. Torbjörn var ledsen över dessa övergrepp mot naturen, men så har han minnen från skogarna sedan unga år. Han skrev redan 1965 om fäbodarna i Ore genom att intervju sin mormor i Näset där han vistades på somrarna, och gör så än idag (boken där han skrev sitt kapitel i unga år heter Fäbodminnen och är redigerad av Hans Lidman).

Jag känner mig förstås lika ledsen som Kronestedt. Under mina naturinventeringar ser jag nog verkligheten mer än de flesta andra, vågar jag påstå. Förutom att jag under 2021-2022 inventerade Orsa kommuns sista naturskogar har jag under samma tid inventerat skog fyra mil längs Oreälven (var är de breda kantzonerna...?) samt en fem mil lång transekt i Särna-Idre där det eventuellt ska byggas elledning. På det stora hela ser det för j-t ut. I Särna-Idre avverkas bara kontinuitetsskogar. Många är hur fina som helst.

På en mansålder har vi skövlat och förstört våra skogar. Det värsta är att skogsmissbruket fortsätter med de få rester som finns kvar och att politikerna låter det fortgå. Men så går också dess företrädare i skogsindustrins och LRF:s ledband. Jag fattar inte hur skogsindustrins företrädare, vanligen från jägmästarskrået, personligen kan nedlåta sig till att lobba mot politikerna med sina vidriga argument. De borde skämmas ut i fingerspetsarna. ☒

Naturskyddsföreningen och Världsnaturfonden WWF väljer att lämna Skogsstyrelsens samverkansprocess om "gröna steg". En anledning är att Skogsstyrelsen bestämt att skogsbrukets synpunkter ska väga tyngst i det fortsatta arbetet. Men det som oroar organisationerna mest är att processen kan komma att urholka nuvarande uppföljning av miljömålet Levande skogar.

"Vi kan inte se att det är meningsfullt för oss att stanna kvar och legitimera en process där våra synpunkter är mindre värda, samtidigt som vi med oro ser hur arbetet har tagit en riktning som riskerar att urholka uppföljningsarbetet av miljömålet. Våra organisationer har därför beslutat att inte ställa oss bakom den nuvarande processen och förslagen på "gröna steg". I stället för att bidra till att undergräva miljömålet Levande skogar behöver Skogsstyrelsen arbeta för en uppföljning som är mätbar, relevant och objektiv." ☒ (Källa: *Altinget.se*)

Vi söker dig...

...som kan skriva en artikel om **BIVRÅK!** Arten har enligt räkningar i Falsterbo minskat med omkring 50% sedan 1970-talet (källa: *Fauna&Flora 3:2022*), och är dessutom högtintressant genom sitt ovanliga födoval. Tanken är att publicera artikeln i nästa nummer av JOK-Bladet som utges i mars. ☒

Den nya spången...

...vid Ravalen som tyvärr felplacerades av red. i nummer 2:2022 sträcker sig från den gamla spången som går över tillflödet till Ravalen och söderut genom Bögs gårds hästagar. En finfin fågellokal såhär under årets kortaste dagar. Vill Sollentuna kommun optimera sträckningen, så bygg den vidare norrut längs stranden förbi den slippriga klippan, där om man inte är Tarzan längre, inte vågar annat än att krypa förbi på alla fyra. Och förresten så skulle det sitta fint med en spång öster om vassen från Bögs P-plats och norrut! Det skulle förlänga sträckan längs vattendraget till Ravalen, en säker lokal för bl.a. vattenrall, rörhöna, gärdsmyg och kanske någon frusen kungsfiskare. ☒

JOK-Bladet...

...har ju funnits sedan klubbens start år 1961 och för den som tycker att det är kul att läsa om vad som skrevs i tidigare nummer, ligger jättemånga gamla nummer av tidskriften som från början hette *Järvafältets Fågelblad*, ute på hemsidan. Alla nummer är dock inte med, utan bara de vi fick tag på via ett par upprop för tre år sedan. Så, titta in och kolla vad som rörde sig i medlemmarnas huvuden förr, och om du råkar ha något nummer kvar som inte ligger ute på hemsidan, är du välkommen att låna ut den för skanning! ☒

Fågelfotobank

JOK-Bladets red har beslutat att upprätta en digital fotobank dit hugade naturfotografer kan skicka sina alster. Tanken är att ha ett ordentligt förråd med bra foton att ta fram så att redaktören ska slippa leta efter lämpliga foton när texter ska illustreras i framtida nummer av JOK-Bladet. Inskickade foton ska inte behöva ytterligare tillstånd för att användas av JOK. Hur detta ska gå till? Jo, skicka foton på främst fåglar via mail till jorgelintrup@gmail.com så läggs de på lager för framtida behov. ☒

Vart femte kalhygge i Sverige var en gammelskog

Kalhyggesbruk är den dominerande skogsbruksformen i Sverige. Nu visar en ny studie från Lunds universitet att en stor del av kalavverkningarna de senaste 20 åren skett i gamla skogar. ☒ (Källa: *Natursidan.se*)

Runorna längst uppe i norr

I nästa nummer tar vi ett grepp på de runristningar vi hittills inte skildrat i JOK-Bladet, de som återfinns i Viby och upp mot Rotebroleden i Sollentuna kommun. ☒

Vandalisering

Vår nya matning vid Ärvinge har vandaliserats. Tyvärr kan vi konstatera att någon/några har brutit upp locket på vår nyinrättade matning vid Ärvinge i Kista och tagit de solrosfrön som fanns där. Det vi gör nu är att ta in matningen och kontaktar kommunen för att få flytta matningen till en mindre utsatt plats. Tills vidare kommer den matningen alltså vara borttagen. ☒

Familjeaktiviteten 13 nov...

...hjälpes JOK och Naturskyddsföreningen i Järfälla åt att ordna matlagning åt våra vinterfåglar. Barn och vuxna fick då lära sig att laga egna kakor åt våra bevingade vänner. Här följer några bilder från eventet:

Foton: Ingrid Stenman

Taxerare Ragnar L.

Svensk fågeltaxering är det största miljö-
vervakningsprojektet kring fåglar i Sverige
det drivs från Lunds universitet på uppdrag
av Naturvårdsverket och Länsstyrelsen. En
form av medborgarforskning som inventerat
fåglar i mer än 50 år med hjälp av privatper-
soner. 2021 gick WWF:s pris *Årets miljö-
hjälte* till Svensk fågeltaxering.

Priset tilldelades projektet med projektle-
daren Martin Green, och de 800 frivilliga
ornitologer som genom sin insamlade data
gör detta fantastiska projektet möjligt. Moti-
veringen Löd: "Tack vare Svensk Fågeltaxe-
ring får vi en ovärderlig kartläggning av hur
våra svenska fåglar och vår värdefulla natur
mår. Med hängivenhet, kunskap och passion
säkerställer de att vi får underlag för att
fatta rätt beslut för att skydda våra fåglar
och vår natur."

Ragnar Lagerkvist är en av dem som inven-
terar för Svensk fågeltaxering. I 30 år har
Järfällabon, Gåseborgs sträckräknare och
JOK-aren Ragnar Lagerkvist, tre gånger om
året, inventerat sina rutter i och kring Gör-
vålns naturreservat för att räkna och samla
in det material som forskarna behöver för
att ta tempen på miljöns hälsostatus och se
hur olika arter av fåglar antingen ökar eller
minskar i antal på de olika platserna.

Jag har tidigare haft förmånen att få följa
med Ragnar på en av hans återkommande
punktrutter under tidig vår. Det var en rolig
upplevelse, vi började då redan 4.30 på
morgonen när fåglarna precis hade vaknat.
Sandvikspåret var första anhalten av 20
stopp som skulle göras under den 9 km
långa ruten vi skulle ta. Varje stopp varade i
exakt 5 minuter och klockades med ett tid-
tagarur. Då räknas alla fåglar som man hör
eller ser, allt noteras noggrant. Första gökty-
tan vi hörde skrek 10 sekunder efter utsatt
tid då klockan redan stannat och var därmed
redan ur leken. Här gäller verkligen disciplin.
Tur att det vid senare stopp kom fler, tyckte
jag. Vi fick ihop 61 arter på den här turen.
Hägern som stod nere i en pöl vid Viksjö GK
var väl den som förvånade mig mest.

Vill man hitta Ragnar för en intervju så här
sen höst när sträckräkningen pågår tar man
sig enklast upp till Gåseborg.

"Jag inventerar punktrutten varje år i maj
och vid årsskiftet i december/januari. Nu i
vinter blir det för 30:e året i rad. Punkt-
rutten går från Viksjö via Koffsan, Hummel-
mora, Sandvik, Kyrkhamn och Lövsta till Vik-
sjö Golfbana."

Ragnar inventerar även en så kallad *stan-
dardrutt* i ungefär samma område. Dessa
rutter är utlagda enligt ett bestämt mönster
över hela landet. Inventeringen görs som en
kombination av punkt- och linjetaxering.
"Standardruten har jag inventerat i maj
varje år sedan 1996. Den börjar vid Törn-
dalskår vid Mälaren och går upp över
Gåsberget till Kolmilsäng. Där viker den sö-
derut via Lövsta och slutar vid Mälaren vid
Riddersvik."

*Lövsångare och bofink är ju Sveriges två
vanligaste fåglar. Ser det likadant ut här där
du inventerar?*

"Inte riktigt. I det område som mina inven-
teringar täcker är koltrast den vanligaste
arten sommartid. Ringduva kommer som
tvåa, stare trea och bofink på fjärde plats.
Lövsångare kommer faktiskt först på ni-
onde plats. Vintertid är det blåmes, talgaxe
och grönfink som är vanligast. Vissa vintrar
kan det vara stora mängder av någon art
som vigg, björktrast eller grönsiska men
andra år kan de nästan saknas helt".
Ser du några arter som ökar eller minskar?
"Hussvala, rödvingetrast, lövsångare och
gulsparrv minskar i det område mina inven-
teringar täcker. Gärdsmyg, svarthätta,
trädgårdssångare och framför allt ringduva
ökar, se diagrammet nedan".

Du har ju gått dina rutter i 30 år nu vilken
art har du blivit mest förvånad över att
träffa på i din turer?
Det var nog när det satt en trastsångare
och kraxade i vassen vid Hummelmora
strand. Tutande rördrom och sjungande
mindre flugsappare har jag bara fått med
en gång under alla år.

Du har ju sett förändringar över tid, vad
tänker du att man skulle kunna göra för att

underlätta för goda livsbetingelser här i Jär-
fälla kommun?

"Våtmarker saknas nästan helt i Görvålns
naturreservat. Sankängen vid Görvålns
griftegård dikades tyvärr ut för några år se-
dan. Att återskapa sankängen och låta den
få svämma över när det är blött i markerna
vore bra både för fågellivet och den biolo-
giska mångfalden."

Hur går det för Sveriges fåglar?

Vill man veta hur det går för Sveriges fåglar
kan man gå in på Svensk fågeltaxering och
läsa rapporterna som innehåller väldigt
mycket data och trender genom åren
www.fageltaxering.lu.se.

Man kan bland annat se att sedan 1975 har
ortlansparv, nordlig gulärta, brunand, grå-
sparv, talltita, och gråtrut de som minskat
allra mest. Dom har alla minskat med minst
4% per år sedan räkningen började. Riktigt
oroväckande är det nu för svalor och torn-
seglare. Backsvalan har minskat med 9 %
per år de senaste åren. Även de fåglar som
på olika sätt är kopplade till död ved har
minskat drastiskt.

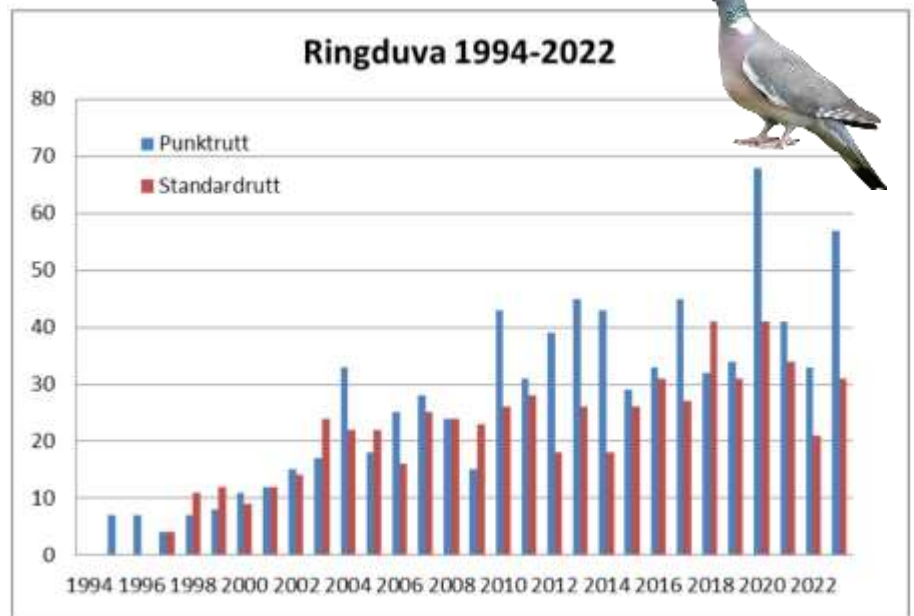
Bland vinnarna hittar vi steglits, sydlig gran-
sångare, storskarv, svanar, gäss, rovfåglar
och tranor. Övervintrande vattenfåglar har
det också gått bättre för eftersom vintrarna
blivit mildare.

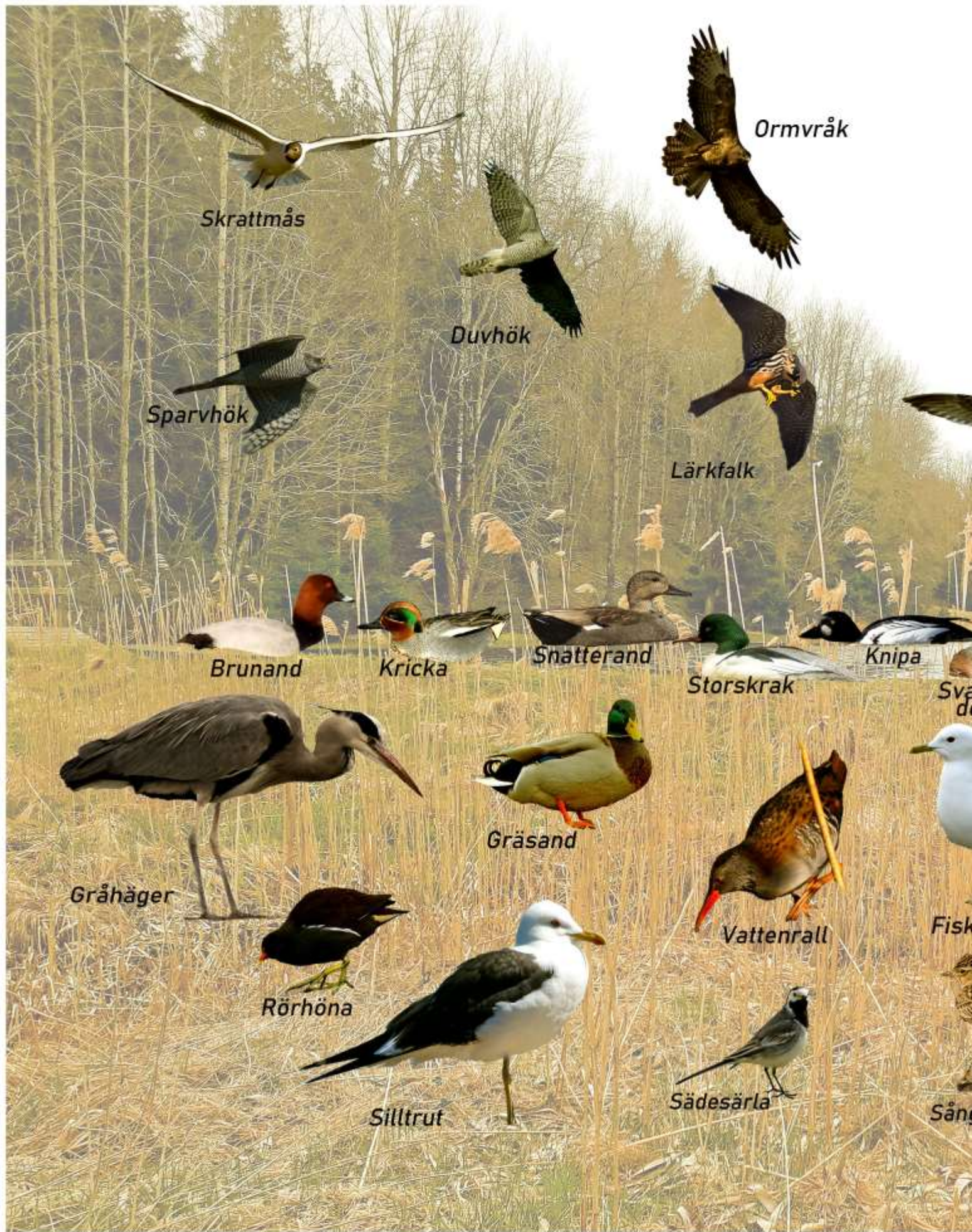
Fler fågelskådare behövs

Medborgarforskning ger dig en chans att
engagera dig i frågor som du brinner för.
Behovet av hjälp med räkning är stort över
hela landet, alla hobbyornitologer som vill
kan hjälpa. Om många hjälps åt kan stora
mängder data samlas in på kort tid och över
stora områden vilket är till stor hjälp för
forskningen kring våra fåglar.

Det har gjorts beräkningar att om detta ar-
bete skulle utförts mot betalning skulle det
kostat runt 50 miljoner. Och vi är ju ändå
ute så då kan vi göra lite nytta samtidigt, så
gå in på Lunds Universitets hemsida och sök
dig fram till medborgarforskning för att få
mer information. ☑

INGRID STENMAN

Vanliga fåglar vid mindre skogssjöar i mellansverige

Foto och montage: Jan Larsson 2022

Fiskgjuse

Brun kärrhök

Fisktärna

Gråtrut

Ladusvala

Vigg

Sångsvan

Knölsvan

Skäggdopping

Arthake-dopping

Smadopping

Sothöna

Sävsångare

Sävspurv

Kamå

Skogssnäppa

Enkelbeckasin

Ängspil-lärka

Glärka

Kanadagås

Grågås

(Se även s.20 där Jan Larsson skriver om planscherna.)

www.jokhemsida.se

av Henrik Waldenström

Kungliga nationalstadsparker

Den gröna kilen mellan Nackareservatet och Järvafältet är en oerhört viktig kanal för biologisk mångfald, rekreation, historiskt landskap och som buffert mot häftiga klimatförändringar med skyfall och värmeböljor. Mycket har naturligtvis skrivits om Järvafältet i detta blad, men lite mindre om där Järvafältet slutar, i princip vid Igelbäckens utlopp i Edsviken. I denna artikel tänkte jag berätta om Nationalstadsparkens historia, kultur, natur och fåglar i allmänhet och lite extra om Järva-nära områden som Sörentorp och Ulriksdal. Namnet "järva" kan sannolikt härledas från det fornnordiska ordet "jorvi" som betyder grus och syftar på Stockholmsåsen, den rullstensås som sträcker sig från Södertörn i söder via Stockholm och vidare mot norr och som är extra tydlig vid Ulriksdal.

De s k Järvagårdarna var ursprungligen tre gårdar bestående av Överjärva gård, Mellanjärva och Nederjärva i Solna kommun. Idag är Överjärva gård en väl bevarad jordbruksmiljö och ett populärt utflyktsmål. Mellanjärva består av tre privata bostadshus med högt kulturhistoriskt värde inom Nationalstadsparken, medan Nederjärva/Herrjärva revs på 1960-talets mitt när trafikplatsen Järva krog anlades. Järvagårdarna gav Järvafältet sitt namn så kopplingen mellan Nationalstadsparkens norra del och Järvafältet är tydlig.

Ekoparkens historia

Jag är född på Norra Djurgården, närmare bestämt på Allmänna BB i Lill-Jansskogen. På rasterna under skolgången i Engelbrektskolan var nämnda skog ett ständigt utflyktsmål. Jag tillbringade således mycket av min uppväxt på både Norra och Södra Djurgården. När jag 1989 såg att byggföretaget VBB och Byggnadsstyrelsen planerade stora utbyggnader vid Naturhistoriska Riksmuseet blev det ett startskott för mitt engagemang för att skydda Djurgården. Tanken på ett projekt att kartlägga Djurgårdens fågelliv föddes och presenterades i Fåglar i Stockholmstrakten 1989. En idé om hur Norra och Södra Djurgården skulle säkras mot exploatering. Djurgårdens fågelbestånd skulle karteras från förr till nu, ornitologisk aktivitet stimuleras i området (det blev "Tisdagsklubben") och skötsel förslag

Järvafältets satelliter

Henrik Waldenström framför Ulriksdals slott, där han jobbat fram till pensioneringen (WWF), kan betraktas som upphovsman till nationalstadsparken som han kämpat för i många år. Henrik är mångårig medlem i JOK, där han verkat som festfixare och toastmaster, senast på 60-årsjubileet. Foto: Stefan Andersson/WWF

Miljöministern Görel Thurdin gjorde det möjligt att inrätta en ny slags nationalpark. Foto: Ulf Palm

Kung Carl Gustaf inviger nationalstadsparken den 19 maj 1995. Foto: Henrik Ekman/N

skulle ges till Kungl. Djurgårdens Förvaltning (KDF). Dessutom skulle "Projekt Djurgården" verka för ett exploateringsstopp i området som helhet.

Under 1990 startade en inventering av fågellivet med hjälp av medlemmar från Stockholms Ornitologiska Förening (StOF). Medlemmar boende i Solna fick ta Haga-Ulriksdal i stället och resultaten därifrån

visade på stora likheter med Djurgården särskilt när det gäller ekberoende arter som skogsduva och kattuggla. Så föddes idén om ett Kungligt Grönt Bälte av parker – KGB. Jag träffade ståthållaren vid hovet, han som bestämmer över elva kungliga slott och parker i Sverige. Han sa: "vi anställer dig en månad för att utveckla idén" och det blev rapporten "Ekoparken – sammanhängande natur- och kulturpark i storstad". Rapporten blev en riksdagsmotion från MP, startskott för folk rörelsen *Förbundet för Ekoparken* och ansökan om projekt på Världsnaturfonden. Projekt Ekoparken WWF startade 1992 och blev en långlivad historia som höll på till min pensionering från WWF 2021, men breddades efterhand till att handla om värdet av parker och tätortsnära natur både i Sverige och utomlands.

Tack vare miljöminister Görel Thurdin och hennes tjänstemän så skapades en ny typ av skydd – nationalstadspark. Kungen kunde därför i maj 1995 inviga Ekoparken som världens första nationalstadspark i Ulriksdals slottspark genom att skicka iväg tre vita duvor som representerade de värna, vårda och visa. Året därpå kom frimärksserien "Ekoparken" som skulle visa värdena i parken med rekreation/hälsa, kultur, historiska landskap och biologisk mångfald. Ordet "ekosystemtjänster" hade naturligtvis passat bra men var inte lanserat. Tillsammans med Strömmabolaget drevs en intensiv turism med vandringar, buss- och båtturer för att skapa ett "mentalt skydd" för Ekoparken. Dock var parken inte formellt döpt utan kallades Ekoparken i folkmun, men Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården av myndigheter. År 2009 döptes slutligen Ekoparken om till Kungliga nationalstadsparken, delvis beroende på att Sveaskog snodde namnet till sina 37 Ekoparker med begränsat skogsbruk. Det har inte blivit fler nationalstadsparker i Sverige även om Uppsala och Trollhättan har föreslagits, däremot har Finland inrättat elva (!) stycken. Nu lite om inventeringar och fågelliv.

Fågelinventeringen 2021-22

När åren går så förändras tätortsnära natur med avverkningar, stormfällningar, fragmentisering och minskad grönyta. Därför var det dags att göra en ny inventering 2021 för att försöka se trender hos olika fågelarter sedan 1990. StOF har följt och stöttat projektet i både FiSt och på hemsidan så där kan man läsa mer detaljer. Nedan sammanfattas en del av de preliminära resultaten för framförallt häckande fåglar.

Inventeringsresultat 1990 vs 2021

Det är tyvärr lite svårt att jämföra 1990 års resultat med 2021 års, dock kan vissa arter från 1990 vara av intresse. En art som fanns

Ekoparken – en del av Järvafältet

häckande då är t ex järnsparven som idag endast är regelbunden som sträckare på hösten. Andra saknade häckfåglar är t ex gulspårven, ängspiålrka, hussvala liksom entitan som förr häckade fåtaligt men stadig. Bland fåglar som häckat enstaka tidigare men ej 2021 kan nämnas: bläsand, kricka, dubbeltrast, mindre flugsnappare. Mindre strandpiparen är en art som skulle behöva en specialinsats. Den var stadig förr men har haft en mycket vacklande numerär inom parken. Förändring åt det andra hållet är med råge stenknäcken som var fåtalig 1990, men som idag är på stark frammarsch liksom steglitsen, grönsångaren och gårdsmysen. Ormvråk och korp häckade inte 1990, medan vi idag kanske har 2-3 par av vardera. Och stjärtmesen häckar med flera par idag.

Översikt över vissa arter - Inventering 2021

Nedan listas ett urval intressanta observationer från inventeringen. Vitkindad gås är en art som ursprungligen kommer från Skansens fågeldammar och häckar numera

Överst kattugglesyskon i Tivoliparken vintern 2021. Närmast frimärksutgivning med temat "Ekoparken" utgivet 1996 med motiv från Pelousen, Koppartälten, Rosendal och Isbladskärret.

såväl på Södra Djurgården som Haga-Brunnsviken, men möjligen även i Ulriksdal-Sörentorp. Av öhäckningar kan nämnas 13 par ruvande på Kastellholmen ("Fågelberget" på östsidan) och 75 par (!) på Fjäderholmarna. Skäggdoppingen har en stark stam med +60 par totalt! Snatteranden har ju alltid haft en bra stam på Djurgården-Lidingö och det är kul att den håller ställningarna, ökar och hittar nya lokaler. Den kräsna skedanden (NT) hade ett bra år på favoritlokalen Isbladskärret med 3 par+3 hanar. Kolonin av gråhäger från 1989 i Isbladskärret står sig med sina 38 besatta bon/par och dessutom har en filial växt till intill. Brunänder spelar nattetid i Lappkärret och Spegeldammen och båda lokalerna fick kullar. Lappkärret ståtade också med häckningar av både smådopping och svarthakedopping vilket var ett tag sen. Rovfåglarna höll sina ställningar med 2-3 par ormvråk och säkert 5 par duvhök. Få häckindicer av sparvhök 2021, men det kan finnas 5-10 par. Ingen häckande tornfalk. De häckande vadarna håller hyfsat antal generellt med drillsnäppa, tofsvipa, enkelbeckasin. Noter-

Häckande hägrar i Isbladskärret. De som var barn på 50- och 60-talen vet att Skansen hade stora utomhusvoljärer med diverse olika fåglar, både exotiska och inhemska. En del av dem lyckades smita ut, eller kanske blev utsläppta, och började häcka uppe på voljärerens nättak. Denna "fria" population levde kvar på och strax utanför Skansen i många år, så pass att TV satte upp kameror i Bredablickstornet och sände live under deras häckningar. Småningom lyckades Henrik Waldenström locka till sig några par till Isbladskärret, och till slut hade hela den förvildade populationen flyttat dit. Numera finns det hägerbon längs nästan hela Djurgårdsbrunnskanalen, och på vintrarna drar flocken till matningen vid Råstasjön.

bart i storstadens närhet är den rika förekomsten av morkullor och totalt "drar" säkert 12-15 individer vilket känns ganska mäktigt.

Måsarna är ju pressade i riket och så även i NSP. Ett sorgligt kapitel är skratmåsen som är så viktig för många andra arter. Den har minskat starkt, och är kanske utgången i NSP. På Fjäderholmarna verkar den vara helt borta som häckfågel liksom på Kaknäs skär sannolikt efter hård predation av silltrutar. Faktum är att ingen såg någon ruvande fågel 2021 och obsar av 1k fåglar kan mycket väl härröra från Råstasjön eller Säbysjön. Vinnaren är Stockholms stolthet Silltrut/Östersjötrut/"Stockholmstrut" som har ett bra häckningsområde i Stockholm, ofta på hustak och särskilt på Fjäderholmarna där beståndet genom åren ökat till drygt 200 par.

Hållbyggarna kattuggla och skogsduva har fortsatt goda stammar. Uppskattningsvis ändå en god stam med minst 15-20 par

kattuggla med dokumenterade pulli, och sannolikt minst 80 par skogsduva. Mindre hackspett (NT) har varit i fokus för inventeringen och beståndet känns stabilt med 5-10 par. Sånglärkorna på Ladugårdsgärde har en i sig fantastisk population med som mest 15 sjungande hanar och det gäller att olika event inte krockar med häckningen. Fortsatt inventering av Kungliga nationalstadsparken 2022 (se även FiSt 4/22) Den inventering som startade 2021 gav mersmak och en uppföljning pågick under hela 2022 och man fick klart för sig att NSP är bra även för rast och sträck. Många roliga arter har setts under året och nedan är bara ett axplock av det som sticker ut. I januari rapporterades tallbitar, feb-mars noterades dubbeltrast i Bergianska och mindre korsnäbb hördes upprepade gånger på Norra Djurgården. Ladugårdsgärde under mars gav snösparv, bändelkorsnäbb, trädlärka och bläsgås. Röd glada vid Lillsjön och försärla vid Isbladskärret

höjde pulsen. Den 12 april var en bra sträckdag på Ladugårdsgärde med grå-, säd-, bläs- och spetsbergsgås, storspov, vinterhäppling, trana, brun kärrhök och stenfalk. I Åkistan/Brunnsviken började nästan ett kungsfiskarpar häcka. Maj är ju alltid en spännande månad och så även detta år med göktyta, prutgås, gök, lappspurv, gravand, ägretthäger, skräntärna, rosenfink och kärrsångare på flera lokaler. Mest uppmärksamhet fick "långliggare" i Hagaparken, dessutom grannar, nämligen brandkronad kungsfågel och mindre flugsnappare. Under mina år som "Ekoparksskådare" har vattenrallen gäckt som säker häckfågel. Men i år kunde en säker häckning konstateras i Isbladskärret, kanske med två par.

Ladugårdsgärde levererade igen, i juli noterades två juvenila tornfalkar, vilka sågs vid ett par tillfällen. Dock återfanns inte boplatserna, men något man bör vara vaksam på under 2023. Hösten var som vanligt lugnare, men nämnas kan brun kärrhök, ägrett-

häger, bivräk, blå kärnhök, lärkfalk, mandarinand, sidensvans, stjärtand, salskrake m m.

Skådning Sörentorp och Ulriksdal

Nu lite extra om Järvanära områden som Sörentorp och Ulriksdal. Bäst är vinter-vår, men höstetid går det ett sydvästligt sträck över området med gäss, änder, duvor, tättingar m m. Bäst är då att stå nära Edsviken för utsikt, någon skådartopp med utsikt finns tyvärr inte. Närmast är Hagakullen vid Haga Norra.

Sörentorp

Sörentorp var dagsverkstorp under Jakobsdals slott (sedermera Ulriksdal) och tillkom troligen på 1600-talet. I området uppfördes i mitten av 1940-talet kasernbyggnader för Svea livgarde. År 1970 flyttade regementet ut och dit förlades istället Polishögskolan. Området är sevärt med flera kulturhistoriska byggnader och spännande ställen som "Lagtorget" där man tränar bank- och butiksran eller rättare sagt att motverka dessa. Naturen här är mera Järva än kunglig park. Stängsel gör att man får ha koll på öppettider men området är öppet för allmänheten. För tillfället är det öppet vardagar från kl 06.45-18.00 (fredagar kl 17.00). Vegetationen är omväxlande med löv-, barr- och blandskogar samt öppna fält och frodig strandskog. Bästa skådningen brukar vara längs strandpromenaden mellan Tegelhagens naturreservat i Sollentuna kommun och Ulriksdals slott, med tät strandnära vegetation vid Edsviken.

Vandring Sörentorp till Ulriksdal under vinter-vår

Man kan ta sig till buss 503s hållplats "Ulriksdals begravningsplats" via tunnelbanestation "Bergshamra" eller pendelstation "Ulriksdal". Här kan man under vardagar ta

Tisdagsklubben på utflykt.

sig genom huvudgrindarna till polishögskolan. Gå uppemot ängen framför och lyssna efter trädpiplärka och törnsångare. Annars följ stigen genom begravningsplatsen via staketet förbi Rappnes slottsträdgård och ner på strandpromenaden. Följ sedan den hela vägen förbi en röd lada med förspikade fönster. Innan dess finns en frestande rastplats vid polisernas båtbygggar, där tillträde är förbjudet. Spana ut här ändå efter kandagås, vitkindad gås, drillsnäppa och storskarv. Lyssna av strandskogen efter gärdsmyg, näktergal och sävsparv. Gå fram till staketet mellan Solna och Sollentuna gå ut höger och spana återigen ut över Edsviken. I sträcktidder kan rastare såsom sjöorre ses. Den som vill kan fortsätta längs stranden i Tegelhagens NR längs Edsviken. Vi viker av innanför staketet och följer diverse skogsvägar in mot institutionsbyggnaderna. Bland institutionerna gå förbi den underbara statygruppen med Konstapel Blomgren, Tumbatarzan och Bildsköne Bengtsson. Ta sen höger in mot Lagtorget (om det inte används för bankränstråning). Lyssna efter sångfåglar hela vägen, förbi

gamla polismuseet och ner till grindarna. Är de inte öppna så sikta mot höga tegelhuset gå ner vid villan Sköntorp och ner på strandvägen igen fast mot Ulriksdal. Stanna till vid badplatsen med infoskylt mot Kaninholmen. Tidig vår är det stor vak här som innehåller arter som knipa, storskrake och ibland salskrake. Vandringen fortsätter söderut förbi vita villor och Ulriksdals slottscafé. Möjlighet att göra avstickare upp på Mons Mariekullen som har picknickbord. Fortsätt till buss 503s hpl "Ulriksdals värds-hus". Cafe och restaurang finns vid Trädgårdscaféet i Slottsträdgården (Rappnes), Ulriksdals slottscafé och Ulriksdals värds-hus. Promenadvägarna är liksom i Ulriksdal bra men kan givetvis vara leriga och isiga. Bra fågeltillgång hela tiden såväl i Sörentorps polishögskola som i slottsparken. Generellt mycket rik fågelsång april-juni. Sörentorp är en givande omväxling där man möter Järvanaturen. Liksom på Järvafältet så blir en vandring i området delvis bullerstörd, p g a närheten till väg och järnväg. Men strandpromenaden är mycket tyst pga intilliggande ås.

Ulriksdals slott, foto Holger Ellgaard (Creative Commons Wikimedia)

Vandring Ulriksdals naturreservat och slottsområde, vinter-vår

Vandringen börjar vid buss 503s hpl "Ulriksdals wårdshus". Gå söderut längs allén till staketet upphör och ta höger söder om hästhagen och uppför en brant backe till den planterade bokskogen. Här är ibland stora flockar stenknäck särskilt mars-april innan löven och senare bra för grönsångare. Vål uppe på höjden i Ulriksdalsåsens naturreservat går en markerad stig som är bra att följa söderut upp till Kvarnkullen där man kan avnjuta fin flora speciellt backsippor som brukar vara i blom i början på maj, precis intill torrbacken med kvarnhjulet. Vänd åter och gå ut bland gravarna som är märkliga från yngre järnålder (550-1050). Återgå till huvudstigen norrut och lyssna efter svartmes, tofsmes, och rödstjärt. Barrskogen här är fortfarande gammal och grov. Gå ner på nordsidan vid två gula hus, gå över bron och följ Igelbäcken mot nordväst. På vintern spanar man noga här efter strömstare, men flera gånger har såväl forsärla som kungsfiskare setts. Den lilla decimeterlånga fisken grönling är den stora rariteten, dock svår att se. Följ Igelbäcken ända upp till forsen vid bron nära motorvägen där det alltid är isfritt vilket strömstaren gillar. Längs vägen hörs gärdsmyg, stenknäck, steglits och i mars-april finns ofta stora flockar rastande trastar på Djurgårdsängen till höger. Gå tillbaka längs sydsidan av granhåcken till rastplatsen vid engelska parken. Lyssna i maj efter sjungande grå flugsnapp-

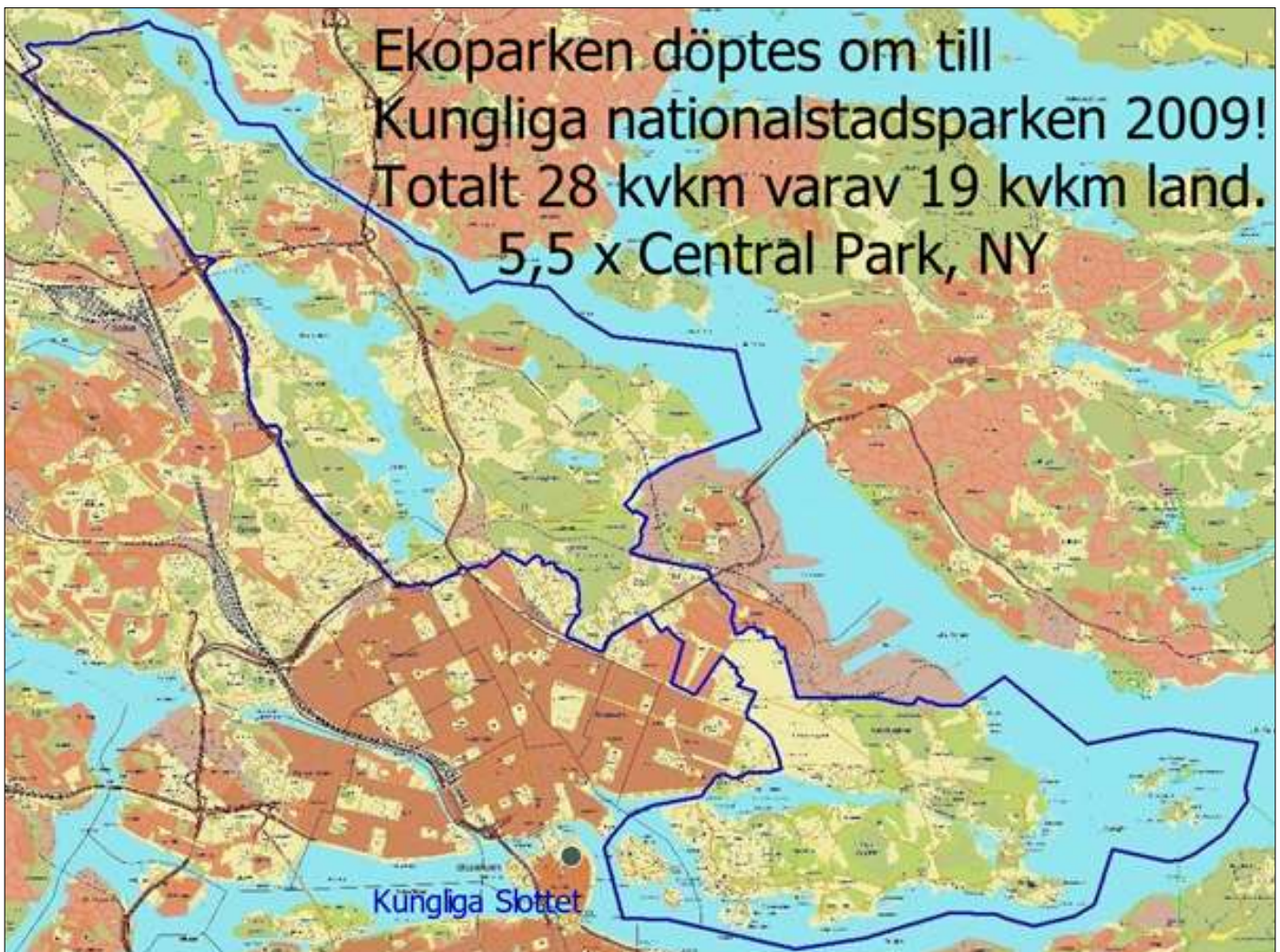
pare. Gå igenom den orientaliska trätempellet (typiskt för engelsk park) men ta först en bild med Ulriksdals slott i fonden. Gå igenom slottsparken som bjuder på rik fågelsång och spelande skogsduvor, skrattande gröngölingar och trummande större hackspettar. Ta en paus vid Slottscaféet till vänster eller gå upp på Mons Mariakullen och ta medhavt med fin utsikt. Vandra framför slottet till sydhörnet och kolla in fågelmatningen vid terrassen, bäst vintertid förstås. Fortsätt sedan till bron, kolla längs Igelbäcken först efter en möjlig strömstare vintertid och skulpturgruppen de nätdragande morianerna. Kolla sedan utåt Edsviken. Vårvintern ger snabbt en vak här i utloppet med gräsand, storskrake, vigg, knipa, sothöna. Redan i början av april har stora skaror skäggdoppingar samlat sig och ett tjugotal par kan häcka i vassen! Fortsätt allén upp till busshållplatsen vid Confidencen. Härifrån kan man ofta höra kattuggla vid lämplig tid och väderlek. Kulturmiljön är av riksintresse med slottet som medelpunkt. Först byggt på 1640-talet av Jakob de La Gardie – Jakobsdal – sen skänkt till prins Ulrik år 1684 och omdöpt till Ulriksdal. Läs gärna på om slottet, slottsparken, Confidencen, Ulriksdals värds-hus, mellanjärva gravfält m m innan besök.

Framtiden för Nationalstadsparken?

Inventeringar av fågellivet kommer att fortsätta under 2023, eftersom miljöerna förändras ganska snabbt, inte minst genom

barkborreangrepp som drabbat biologiskt värdefull gammelskog. Allt häftigare stormar kan också drabba hårt de partier av gammelskog som finns kvar. Tyvärr så hopas också exploateringsshot. Nu är det 27 år sen parken invigdes och tyvärr har hotbilden ökat liksom mot övriga Järvakilen i form av ökad exploatering för hus och infrastruktur. En Österled/Östlig förbindelse kan totalt klippa av Ladugårdsgårde med fyra bilfiler in mot centrum och dra med sig följexploateringar mellan Filmhuset och Frihamnen. Mer närliggande är att delar av Lill-Jansskogen sannolikt blir en byggarbetsplats 6-8 år för ett nytt gigantiskt vattentorn. Och de som redan ligger i parken vill utvidga med mer lokaler såsom Stallmästaregården, Djurgårdsbrunn, Källhagen, Gröna Lund, Hasselbacken. Så gott som alltid är det ideella krafter som ensamma får kämpa för att motverka skadliga exploateringar medan den offentliga natur- och kulturvården duckar. Om någon JOKare vill vara med och kämpa för Nationalstadsparken eller vara med och inventera 2023 så är det bara att kontakta mig. Vi ses i parken! ☒

HENRIK WALDENSTRÖM
Henrik.waldenstrom@outlook.com
070-536 73 14

Ett hundratal vargar...

...jagas i vinter, har Naturvårdsverket beslutat. 75 genom licensjakt och cirka 20 genom beräknad skydds jakt. Därutöver kommer en hel del vargar att jagas illegalt med de beprövade metoder man har nu för tiden - viltkameror, skarpa hundar och giftåtlar. Risken är betydande att man också överskrider jaktkvoterna, då varje län har sin egen tilldelning trots att många revir ligger på gränserna och den sammanlagda tilldelningen överskrider den totala.

Utöver årets jakt har de styrande partierna beslutat att reducera vargstammen till 150 individer, dvs minska populationen med två tredjedelar. Detta ska ske successivt under flera år.

Ett av vargreviren man tänker utplåna är Tinäsreviret, som delvis ligger i Färnebofjärdens nationalpark. Detta revir sträcker sig långt norrut bortom nationalparken, så namnet är lite missvisande. Ändå är det just dessa vargar som besöker Tinäset med jämna mellanrum, och utgör den enda flock som med regelbundenhet rör sig i området. JOK har under lång tid varit inblandad i kampen för Färnebofjärdens skyddande, och den som engagerat sig mest i frågan är vår tidigare ordförande *Stig Holmstedt*.

Så jag ringde upp honom i Gysinge, där han har sitt vinterviste, och fångade honom mitt i tillagandet av crêpes som han tänkte bjuda sin kära hustru på.

---VAD TYCKER DU OM ATT MAN TÄNKER UTPLÅNA HELA TINÄSFLOCKEN I LICENSJAKTEN I VINTER?

---Jag tycker verkligen illa om all vargjakt överhuvudtaget, och metoderna man använder liknar rena rama maffiametoderna. Vargen gör ingen skada här i trakterna, utan stärker viltstammarna naturligt.

---Många andra mindre länder har mycket mer varg, och man bedriver ingen liknande jakt. Och man har inga problem...

---Här uppe får man hålla truten på sig om man har mina åsikter, för annars kan man

råka ut för trakasserier. Man får bildäcken sönderskurna och blir hotad på olika sätt. Det bör poängteras att man inte jagar i själva nationalparken. ☒

Källa: SLU, Våra Rovdjur, m.fl. (JL)

Nya vargar i Tinäset...

Allt tyder på att vargreviret Tinäset, som delas mellan Dalarna och Gävleborg, är upplöst. Ett nytt vargpar rör sig i området och idag (2/2) startar licensjakten.

– I mars konstaterade vi sex vargar i Tinäset, men i år har vi inte hittat något DNA efter dem, berättar Per Johansson, naturbevakare på länsstyrelsen i Gävleborg, för Jaktjournalen.

Alfahanen har flyttat och slagit sig ihop med en ny tik, längre söderut och inne i Västmanlands län. Det är ingen vågad slutsats att Tinäsetreviret är upplöst.

Det är vanligt att vargrevir upplöses om alfatiken försvinner. Dessutom har det dykt upp ett nytt vargpar som av och till rör sig i Tinäsets hemområde.

Det är en tik från grannreviret Igelsjöns första kull. Hanen kommer från Ulvåa i Norge, säger Per Johansson.

Upplösta familjeflockar orsakar mycket oro och leder ofta till inre stridigheter. Det förekommer dessutom flera attacker på hundar. Lite grann som gängen som skjuter på varandra i förorterna...

Den beslutade jakten på Tinäsvargarna har till viss del genomförts nu i början på januari, då två vargar skjutits.

Det bör påpekas att den planerade vargstammen på mellan 150-270 individer förutsätter en invandrad dito vart 5:e år. ☒

"En jaktkritisk, urbant präglad opinion..."

Så beskrivs de som understår sig att kritisera jaktintressena i Sverige - i detta fall av en f.d. stadsveterinär och ordförande inom Svenska Jägarförbundet som är bosatt i Uppsala.

Man vill se sig själva som motsatsen till stadsbor, trots att man själva aldrig varit något annat, och försöker sätta etiketter på de som vill förbjuda bly i både hagel och kulor för att de vet att tusentals fåglar blir blyförgiftade varje år i vårt land.

Vad gäller vargens vara eller icke vara i Sverige, låter det likadant. Det är bara "stadsbor" som är "vargkramare" eller "vargvårnare" och alltid storsadsbor.

Och här kommer vi till pudelns kärna. Motsättningen mellan de som vill skydda naturen och de som vill äga den och göra som de vill med djur och växter, går mellan en inbillad gräns, som också är den som delar länder politiskt nuförtiden. Klimatförnekare stödjer politiker som Bolsonaro, Marcos, Orbán och Trump, och många hamnar i den yttersta högern, där också antivaxare, konspirationsteoretiker (ett märkligt epitet på okunniga tokar), samt allehanda mörkermän från den yttersta högern.

Hur möter man detta, då? Jo, genom att se till att utbilda folk, så att vi inte hamnar i samma gryta som många andra länder, där undervisningen och allmänbildningen är så dålig, att man sväljer alla myter, skrock och skrönor, bara för att de råkar upprepas eller stå i någon tidning (läs sociala medier). Källkritik är en bra medicin! ☒ (JL)

Foto: Kjell Johansson

JOK var under lång tid mest upptaget med att kämpa för ett område vid södra Dalälven som kallades 'Sala södra kronopark', som ägdes av dåvarande Domänverket - numera Sveaskog. Kampen resulterade efter många års slit i Färnebofjärdens nationalpark. Här ser vi ett gäng vid Tinäset kring 1975: Knästående i mitten: Stig Holmstedt, till höger om honom: Anders Turesson, knästående till vänster: Örjan Holm. Övre raden fr.v: okänd, Gustaf Aulén, Ewa Mathiasson, Henrik Ekman och Bengt Farneby.

Järvafältets fågelplanscher

(Se nya planschen i mittenuppslaget!)

Besöksstrycket på Järvafältet är stort och ibland är respekten för fågellivet inte så hög. Till viss del tror jag att detta beror på brist på information som riktar sig till alla sorters besökare, inte bara de kunniga och initierade. Därför tror jag att de planscher som jag framställt och som har placerats vid fågelmatningar och besöksplatser kan bidra till att öka förståelsen och respekten för fågellivet, särskilt under känsliga perioder. Om dessutom fler människor lär sig att uppskatta naturen så kanske detta kan bidra till att öka skyddet för denna. Reservatet runt Råstasjön och Järvafältet är väl bra exempel på detta.

Fågelfotografering har varit ett tidigt intresse men som under lång tid hamnade i viloläge allteftersom arbete och familj har upptagit den mesta tiden. Genom JOK tog jag upp så småningom upp detta med digscoping (dvs kamera på tubkikare) men med mycket begränsad framgång då det nästan krävde att fåglarna var uppstoppade, åtminstone för ett par minuter.

Det blev alltså återgång till systemkamera och teleobjektiv. Mest för att dokumentera och bättre identifiera arter. Efter en tid blev det en hel del bilder av varierande kvalitet och tanken dök upp på att använda bilderna till något. Föreslog därför för JOK's dåvarande vice ordförande Olle Bernhard att klubben borde ha en egen plansch vid fågelmatningarna vintertid. Med Lars Jonssons fina affisch (pryde fågelmatningarna under flera år men började falla för åldersstreck och som dessutom var reklam för en utställning) som mall tog jag därför fram ett förslag med innehåll anpassat för Järvafältet. Förslaget gillades av klubben och även av berörda kommuner som bekostade tryckning och uppsättning, stort tack för detta.

Senare fick jag en förfrågan om att ta fram ytterligare en plansch, och gjorde förslaget "Vanliga vårfåglar vid Järvafältets våtängar och sjöar". Det visade sig vara rätt i tiden då det förekommit diskussion inom klubben att ta fram en informationstavla för gömslet vid Väsby sjöäng. Även för denna plansch har Järfälla och Sollentuna kommuner bekostat tryckning och uppsättning. Nu kommer ytterligare önskemål om en plansch med ett urval anpassat för mindre skogsjöar och förhoppningsvis kan denna komma att sättas upp vid JOK's satellitlokal Bromma Kyrksjö. I den här planschen är det en stor del återanvändning (miljötänk) av bilder men några nya har tillkommit. Till största delen är mina bilder tagna runt Säbysjön med några undantag. Det är som många vet lättare att få en del fåglar att posera på nära håll runt Råstasjön, speciellt vattenrall, gråhäger och rörhöna under vin-

terhalvåret. Även Stockholms ström är ett pålitligt ställe för änder och måsfåglar. Hjälstaviken har också fått bidra med ett par bilder. Angarnsjöängen har däremot inte varit särskilt representerad bland mina bilder, men får bidra med lärkfalken i denna plansch. Ett lärkfalkspar fångade trollsländor och åt upp dem i flykten nästa över mitt huvud. Trots att de var ganska nära var det nästan inga andra åskådare som tycktes lägga märke till dem. Troligen lockade änder och brushanar mer just då.

☒ JAN LARSSON

Möte med Stockholm

Fredagen den 16 december träffade JOK Åsa Otterklint och Nette Bygren från Bromma parkförvaltning respektive miljökontor. Möte skedde i 13-14 graders kyla vid Bromma kyrksjö med två olika målsättningar. Dels att komma överens om uppsättning av den plansch som pryder denna tidnings mittuppslag, och dels att snacka ihop oss om hur vi ska förbättra samarbetet framöver.

Inte ingenting beslutades om vid tillfället, men nu har vi i alla fall etablerat en kontakt som ska vårdas, tänkte vi.

Under mötet dök en havsörn upp på himlen, den första redaktören sett över Kyrksjön någonsin. Alltså en ny art för lokalen. När tärna och fingertoppar domnat bort, skildes vi åt och skyndade hem. ☒

Messis fel...

Detta nummer av JOK-Bladet är försenat kan vi konstatera. Det är delvis Leo Messis fel, men även Novemberrejset och ett par andra orsaker, kanske till och med en viss baltimoretrupial (fast inte för reds del)... Fast i slutändan tror jag att det är helt giltiga skäl, eller hur? Man ska fokusera på det som är viktigt i livet, så att när man kommer till sitt yttersta inte behöver ångra sådant man inte gjorde. Hur som helst, här är nummer 4:2022. Hav en god läsning! (Red.) ☒

Dags att betala in 2023 års medlemsavgift (100:-)!!!

För endast 100:- får du medlemskap i JOK för ett helt år, samt fyra nummer av JOK-Bladet i tid (och otid). Betala in nu, så slipper vi skicka tråkiga påminnelser.

Pg: 580132-9

Swish: 1234 059 358

Skelögde Ubbe samlar frön!

Ja, i alla fall pengar till frön... Undertecknad tyckte det såg tomt ut på disken i Naturcaféet i Väsby gård på Järvafältet. Och eftersom jag gjort något liknande förr i världen, modifierade jag en plastbulvan och satte den på en plastbehållare. Hål i huvudet, så var insamlingsbössan klar! Nu tänkte jag att den ska stå på den lediga platsen och göra nytta för allas våra vinterfåglar som tyvärr fått hemskt mycket dyrare matkostnader sedan inflationen satte fart. (JL) ☒

Setts sen sist

Sista "setts sen sist" innan vi i januari kan börja göra bokslut för 2022. Totalt sett kommer antalet arter att komma in på drygt 175 för året vilket är lite på den låga sidan jämfört med genomsnittet och framför allt jämfört med föregående år då vi landade på 189, men bokslutet är som sagt inte gjort ännu.

Det nyligen genomförda novemberrejset förde med sig att många var ute och skådade och hade god koll på läget och några nya arter har det trots allt blivit.

En kul återkomling under november var den ägretthäger som dök upp mitt spurten på rejset. Den flög runt lite men höll sig väl synlig för många glada skådare i Ravalen under en kortare period. Det är andra omgången för ägretthäger på fältet i år vilket understryker den framgång som ägretthägern har i vårt område. Det är ingen djärv gissning att den kommer att bli en årlig återkommare kanske redan nu men åtminstone i närtid. En annan observation man kan göra är att talltitan lyser med sin frånvaro. Det är inte utan att man kan bli lite bekymrad över utvecklingen. Under hösten har endast tre observationer gjorts och fastän det har blivit kallare och talltitan brukar dyka upp på matningarna har den inte dykt upp i någon större omfattning. Här gäller det att gå ut och leta så att vi får ett bättre underlag att bedöma läget. Kom ihåg att alltid skriva in alla observationer i artportalen.

Vinterhämpling

Vinterhämplingar brukar förgylla vår höst varje år och i år var inget undantag. Vinterhämpling har observerats på såväl norra som södra delen men den har varit svårsedd hittills. Inklusivt undertecknad har ett antal personer varit ute i ruderatmarken vid Hägerstalund utan att ha fått syn på den lilla rackaren.

Bergand

En 1K bergand hittades den sista dagen i oktober i den södra delen av Ravalen. Detta är inte alls ovanligt. Man skulle kunna säga att det är en närmast årlig tradition. Ravalen brukar dra åt sig bergänder på sen höst och i år var som sagt inget undantag.

Kungsörn

Det är alltid glädjande att få syn på den

måttiga kungsörnen över Järvafältet och i år var det dessutom ett antal observationer och definitivt minst två olika individer. Den första observationen är från den 21 oktober och den sista den 12 november. Det har hela tiden rört sig om enstaka individer av ungfåglar som har flugit förbi och inte stannat upp för att exempelvis söka föda.

Kustpipare

Kustpipare är inte vanligt och i år har vi bara en observation från den 16 november, då ett exemplar flög söderut över 30-meters-kärret.

Stenfalk

Två observationer har gjorts under perioden från Hägerstalund och 30-meters-kärret. Stenfalk brukar komma förbi, och det här är ovanligt lite.

Sparvuggla

Att sparvugglan häckar på ett flertal ställen på åtminstone norra Järvafältet är ingen hemlighet. Däremot är det inte helt lätt att få korn på den. Många har varit ute och letat inte minst under novemberrejset men få har lyckats plocka in den gäckande fågeln. Tre observationer har ändå gjorts från Djupan, Ravalen och Boda ängsområdet. Det är alltså bara att gå ut och leta.

Strömstare

Även strömstaren brukar vara en årligen återkommande gäst och så även detta år. Det brukar antingen vara i Igelbäcken eller vid utloppet vid Skillinge golfklubb norrut. Detta år började med en observation från Ravalen och därefter en vid Säbysjön och först därefter en långstannare vid Skillinge golfbana.

Nötkråka

Nötkråkan är ingen årlig gäst om man tittar på observationerna över åren men alltid lika välkommen. I år dök det upp en fågel vid Ravalens västra strand och gladde ett antal skådare under den tid den var kvar. Första observationen var 30 september och den stannade kvar till den 31 oktober och sågs sparsamt under perioden. Lite anmärkningsvärt att det inflöde av smalnäbbade nötkråkor som har skett i år inte har kommit till våra trakter. Kanske något att hoppas på under tiden som är kvar av året när jag skriver detta. (US) ☒

Resultat Novemberrejset:

Så kan vi summera årets novemberrejs med nyheten att hela Järvafältet var med i tävlingsområdet. Vinnare blev Mats Weiland med hela 82 arter. Det var med nöd och näppe som Matte lyckades skaka av sig silvermedaljören Ari Määttä, som slutade på 80 arter. Undertecknad känner sig mycket nöjd med 78 arter och en bronspeng. Totalt har vi sett 89 arter under månaden. Imponerande av Matte att bara missa sju av dessa. Om vi bryter ner siffrorna ytterligare så sågs 84 arter på Norra Järva och 74 arter på Södra. Bra kämpat allihopa! (JW) ☒

1	Mats Weiland	82
2	Ari Määttä	80
3	Johan Wallin	78
4	Björn Wester	74
4	Ulf Svahn	74
6	Jojje Lintrup	72
6	Graham Booth	72
8	Percy Fredriksson	70
9	Anders Eriksson	63
10	Karin Callmer	61
11	Nils Eng	60
12	Bo Hallman	59
12	Dan P	59

Vinterlandskap vid Röda Ladan och Säby strandäng.

Styrelsen återkommer nu med ett vårprogram som vi hoppas ska vara intressant och där alla bör hitta något, med allt från vandringar på Järvafältet till exkursioner utanför Järvaområdet. **OBS att programmet kan komma att ändras med tillägg och andra förändringar som då läggs upp på vår hemsida och Facebookgruppen "Fågelskådare på Järva".**

På Järvafältet

Fågelvandringar 2023

Bengt Sundbergs populära fågelvandringar fortsätter även under 2023. För vinter och vår är programmet söndagarna 29/1, 26/2, 26/3 och 30/4 och utgår alltid från Naturskolan vid Väsby gård klockan 09:00. Tempot är lugnt så att alla fåglar kan artbestämmas och alla kan hänga med. Lämplig klädsel och fikatermos gör vandringen extra trevlig. Datum: söndagarna 29 januari, 26 februari, 26 mars, 30 april Plats: Väsby gård Tid: 09:00 Exkursjonsledare: Bengt Sundberg Svårighetsgrad: Lätt, ingen föransömlan behövs

Råstasjön runt med Hasse Ivarsson söndagen 22 januari kl. 10:00:

Vi utgår från den stora parkeringsplatsen i närheten av tennishallen, dvs nordvästra hörnet av Råstasjön, i korsningen Råsta strandväg och Sjövägen. Det är lätt att ta sig dit med kollektivtrafik genom T-bana till hållplatsen Näckrosen och då blir det en promenad på ca 1 km ned till sjön. Ta chansen och besök Råstasjön som är en viktig pusselbit i den södra delen av Järvafältet med ett levande fågelliv året runt. Med ett stenkast från nationalstadsparken går det inte att överskatta betydelsen. Alla arter pekats ut så förkunskaperna kan ligga på mycket modest nivå. Sjön har en fin strandpromenad vilket gör att det inte är någon ansträngande tur. Datum: söndagen 22 januari, Plats: Råstasjön och där på parkeringsplatsen vid Råsta tennishall Tid: 10:00, xkursjonsledare: Ulf Svahn Svårighetsgrad: Lätt, Ingen föransömlan behövs

Sträckskådning

Sträcksskådningsaktiviteterna har snabbt blivit populära inslag i programmet. Vi satsar på söndagen den 16 april då vi har en vårsträcksdag vid 30-meterskärret. Det är betydligt svårare att pricka in bra dagar på våren då sträcket är mycket mer utspritt än det är på hösten, men vi försöker med mitten av april då påsken blockerar början. Det man kan förvänta sig är gäss, änder och kanske trana samt rovfåglar av olika slag. Om vi har tur kan vi få en stenfalk eller en pilgrimsfalk. Aktiviteten börjar kl. 8.00 men det brukar finnas skådare på plats tidigare och det går att ansluta och avsluta som man vill. Vid 12 är aktiviteten över, men den som vill kan stanna kvar och säkert få ut lite mer.

Detta är en bra aktivitet för den som inte är så van fågelskådare då vi är många skådare på plats och alla fåglar ropas ut.

Datum: söndagen 16 april

Plats: 30-meterskärret

Tid: 8:00

Exkursjonsledare: Ulf Svahn

Svårighetsgrad: Lätt

Föransömlan: Ingen föransömlan behövs

Råstasjön med Hasse Ivarsson söndagen 7 maj kl. 10:00

Hasse Ivarsson tar oss med på en vår tur runt Råstasjön i början på maj då vårfåglarna börjar göra entré. Gransångare, lövsångare, svartvit flugsnappare och andra brukar vara på plats. Ingen föransömlan behövs och rundturen är gratis för alla nuvarande och blivande JOK-are. Vi utgår från den stora parkeringsplatsen i närheten av Råsta tennishall, dvs nordvästra hörnet av Råstasjön, i korsningen Råsta strandväg och Sjövägen. Det är lätt att ta sig dit med kollektivtrafik med T-bana till hållplatsen Näckrosen och då blir det en promenad på ca 1 km ned till sjön. Råstasjön i början av våren är en viktig del i vårskådandet med många läckra arter som mindre hackspett, duvhök m.m. Alla arter pekats ut så förkunskaperna kan ligga på mycket modest nivå. Sjön har en fin strandpromenad vilket gör att det inte är någon ansträngande tur.

Datum: söndagen 7 maj

Plats: Råstasjön och där på parkeringsplatsen vid Råsta tennishall

Tid: 10:00

Exkursjonsledare: Ulf Svahn

Svårighetsgrad: Lätt

Föransömlan: Ingen föransömlan behövs

Kvällsvandringar kring Säbysjön

tisdagar i maj med Ulf Svahn, Johan Wallin med flera som exkursjonsledare 9, 16, 23 och 30 maj kl. 18:00 på parkeringen vid Säby gård närmast Jakobsberg.

Det här är en alldeles utmärkt för den som vill lära sig mer om fågelskådning då det är en lätt aktivitet med flera vana skådare på plats.

Vi kan vi möta våren och följa när fåglarna gör sin entré till de svenska häckningsplatserna. Det som står på menyn är sångare, nattaktiva, vanliga som mer ovanliga fåglar. Vi kör alla tisdagar i maj då det kan vara kallt eller varmt soligt eller regn. Det gäller att klä sig efter vädret och tänka på myggplågan som startar en bit in i maj. Vi startar tisdagen den 9 maj och håller på i åtminstone 3 veckor till. Det behövs ingen föransömlan och det kostar inget.

Då det är den tid på året där mycket kan hända ska man alltid gå in på anslagstavlan på JOK: s hemsida alternativt på Facebooksidan "Fågelskådare på Järva" och kontrollera hur det ser ut. Har vi tur kan vi få ihop, någon eller fler av vassångare, kärrensångare, flodsångare eller småfläckig sumphöna som till och från hörs längs Säbysjön och andra ställen. Vi träffas klockan 18:00 på den parkering vid Säby gård som ligger närmast Jakobsberg och utgår gående därifrån. Om de finns någon intressant fågel på annat ställe åker vi dit i egna bilar

Datum: tisdagarna 9 maj, 16 maj, 23 maj, 30 maj

Plats: Parkeringen Säby gård närmast Jakobsberg

Tid: 18:00

Exkursjonsledare: Ulf Svahn, Johan Wallin eller annan kunnig ledare

Svårighetsgrad: Lätt

Föransömlan: Ingen föransömlan behövs

JOK-Medlemskap

Swish. Betala enklare.

Här kan du skanna ditt swishbidrag till JOK!

För medlemsavgiften 2023 skannar du (i Swish-appen) den vänstra QR-koden, och då får du upp rätt belopp på din Swish.

För bidrag till matningarna på Järvafältet skannar du den högra QR-koden → (fortfarande i Swish-appen) och fyller i valfritt belopp. Kom ihåg att fågelmaten har gått upp med cirka 100% pga kriget i Ukraina! Tack för ditt bidrag!

Fågelmatbidrag

Swish. Betala enklare.

Vinter- & vårprogram

Innekvällar

Lars Irestedt: KOLIBRIER, den 14 mars kl: 19:00

Lars Irestedt har gjort många resor på den amerikanska kontinenten. En fågelgrupp som han särskilt har fastnat för är kolibrier. Denna kväll tar Lars med oss in i dessa små juvelers värld. Vi bjuder på fika efter föredraget! Välkommen!

Innekvällarna sker i Naturskolans lokaler vid Väsby gård på Norra Järvafältet. Parkering vid Bögs H4-gård och därefter en promenad till Väsby gård på 750 meter. Alla innekvällar börjar kl. 19.00.

Årsmöte

28 februari hålls årsmötet. Efter årsmötet blir det årskavalkad från Järvafältet 2022. Till kaffet blir det traditionsmässigt semlor.

Exkursioner utanför Järvafältet

Uggleexkursion i norra Uppland

Vecka 10 - 16 en klassisk uggleupplevelse i Uppland i JOK: s regi, ledare Jojje Lintrup och Ulf Svahn.

Vi har haft flera svåra år för ugglorna som bland annat rapporterats om i JOK-bladet även om de exkursioner som genomfördes 2022 gav sparuggla och pärluggla. Många gamla klassiska lokaler är dessutom dessvärre avverkade i en allt för hög grad vilket gör att det blir svårare att hitta vettiga lokaler inom ramen för en kvällsaktivitet. Det är dessutom alltid svårt att pricka in de rätta kvällarna för ugglorna. Vi försöker därför med samma upplägg som för de senaste åren. Som deltagare anmäler du därför ditt intresse och blir därefter kontaktad med relativt kort varsel för eventuellt deltagande när förutsättningarna ser bra ut. Antalet personer är begränsat då det är svårt att hantera för många bilar.

Vi utgår från en plats som bestäms vid tidpunkten. Vi parkerar de bilar som eventuellt inte behövs och åker i absolut max tre bilar. Vi tar med oss det vi vill äta/dricka och har en paus inlagd under kvällen. De ugglor vi framför allt försöker hitta är sparv-, slag-, pärl-, och kattuggla. Om det finns någon känd annan ugglor i faggorna kan vi gå efter det också.

Exkursionsledare är Jorge Lintrup och Ulf Svahn. Det krävs inga särskilda förkunskaper och det är ingen ansträngande skådning. Kostnaden är bilkostnad enligt JOK:s mall ca 300 kr per person. Anmälan till ulf.svahn@gmail.com.

Datum: Under veckorna 10 – 16

Plats: Uppland

Tid: Samling bestäms i mejlinformation

Svårighetsgrad: Låg

Kostnad: Bilkostnad enligt ersättning för egen bil ca 300 kr per person

Intresseanmälan: Till ulf.svahn@gmail.com före 28 februari. Ange om du har bilmöjlig-

het. (Bilen måste vara utrustad med dubbdäck och/eller fyrhjulsdraft.)

Promenad runt Bromma Kyrksjö

Söndag den 14 maj med Jojje Lintrup. Vi promenerar runt den fågelrika Kyrksjön med sina många doppingar, sångfåglar, hackspettar och änder. Samling vid parkeringen vid Voltejusvägen klockan 07:30 och sedan långsam promenad runt hela sjön med många stopp för att lyssna och kika på fågellivet.

Båda bryggorna kommer att besökas för att vi ska få kika på svartakedoppingarna, skäggdoppingarna, samt deras släktingar smådoppingarna. Sumpskogen runt sjön ljuder av mängder av fåglar, som t.ex. gärdsmugg, svarthätta, taltrast, rödvingetrast, näktergal, svartvit flugsnappare, och om man har tur mindre flugsnappare. I bakgrunden en vägg av andra arters fågelläten, t.ex. bofink, mindre hackspett, gröngöling, steglits, trädkrypare, rödhake, järnsparv, m.fl.

Ta med fikatermos och kläder efter väder. Datum: söndagen 14 maj, plats Kyrksjön, tid 07:30, exkursionsledare: Jojje Lintrup. Svårighetsgrad: Lätt

Föranmälan: Ingen föranmälan behövs

Öland 20 - 24 maj med Stig Holmstedt

Som vanligt organiserar JOK en traditions-tyngd exkursion till Öland. Vi åker ned i hyrbil på morgonen lördagen den 20: e maj.

Missa inte denna tur till våren då vårfågeln har kommit och ljuset är på plats. Det är nästan möjligt att skåda dygnet runt. Vi bor och lagar goda middagar tillsammans som avnjuts hos Stig Holmstedt som tillsammans med Gustav Knall är våra kunniga och välplanerade ledare. Totalkostnaden ligger på ca 3250 kr. Osäkerheten ligger i dieselpriset och hur många mil vi kör. Du anmäler intresse till exkursionsledaren Ulf Svahn (ulf.svahn@gmail.com) senast den 1 april. Deltagarantalet är begränsat så hör av dig snarast!

Exkursionsledare: Ulf Svahn

Datum: 20 - 24 maj

Plats: Öland

Svårighetsgrad: Medel (långa promenader i blandad terräng kan förekomma)

Kostnad: Kostnaden för transport, kost och logi 3250 kr

Intresseanmälan: Till ulf.svahn@gmail.com senast 1 april

Övriga aktiviteter 2023

Fågelskådningens dag.

Om fågelskådningens dag genomförs 2023 kommer den att bli av lördagen den 6 maj. Fågeltornskampen kommer i år att genomföras på fågelskådningens dag. Det torn som JOK anmäler in till tävlingen är det som vi kallar för Olles torn och är det stora tornet vid Säbysjöns södra sida.

Allmänt

Alla programpunkter är preliminära vilket gör att det alltid är bra att följa med på Facebookgruppen "Fågelskådare på Järva" eller JOK: s hemsida för att vara uppdaterad om något skulle ändra sig. ☒ (US)

Kalendarium vt 2023

- 22 januari 10:00: Råstasjön runt med Hasse Ivarsson och Ulf Svahn.
- 29 januari 09:00: Fågelvandring med Bengt Sundberg.
- 26 februari 09:00: Fågelvandring med Bengt Sundberg.
- 28 februari 19:00: ÅRSMÖTE
- Vecka 10-16 Uggleexkursioner i norra Uppland (inga datum fastställda än).
- 14 mars 19:00: Innekväll om kolibrier.
- 26 mars 09:00: Fågelvandring med Bengt Sundberg.
- 16 april 08:00: Sträckskådning vid 30-meterskärret.
- 30 april 09:00: Fågelvandring med Bengt Sundberg.
- 6 maj: Fågelskådningens dag. Se särskilt program på hemsidan!
- 7 maj 10:00: Råstasjön runt med Hasse Ivarsson och Ulf Svahn.
- 9 maj 18:00: Kvällsvandring kring Säbysjön med Ulf Svahn och Johan Wallin.
- 14 maj 07:30: Fågelpromenad kring Bromma Kyrksjö med Jojje Lintrup.
- 16 maj 18:00: Kvällsvandring kring Säbysjön med Ulf Svahn och Johan Wallin.
- 20-24 maj: Öland med Stig Holmstedt.
- 23 maj 18:00: Kvällsvandring kring Säbysjön med Ulf Svahn och Johan Wallin.
- 30 maj 18:00: Kvällsvandring kring Säbysjön med Ulf Svahn och Johan Wallin.

Foto: Anna Lyubútova

Posttidning B

JOK-Bladet
Båtsman Nähls Gränd 4
163 47 Spånga

Josefine Jönsson

Kungsfiskare

"Jag tog denna bild på kungsfiskaren när jag och en vän satt i ett gömsle i Skåne. Ungefär 2 timmar in satte den sig äntligen på grenen vilket resulterade i denna bild." (Kamera: Sony A7III Objektiv: Sony 200-600mm F/5.6)

Josefine Jönsson var fram till en tid sedan bosatt i Spånga och jobbade för Naturskyddsföreningen. Hon blev engagerad i göktyteprojektet och ansvarade för ett antal holkar på Säby strandäng, där porträttet är taget, samt ett mindre antal på södra Järvafältet nära Ursvik. Numera har hon flyttat tillbaka till sitt Skåne, där hon fortsätter att odla sitt stora intresse för natur- och fågelfotografi, samt icke minst fågelrehab.

I hennes FB-sida "Beak and talons photography" återfinns många läckra naturbilder. Hennes fina foto av en gårdsmyg publicerades i JOK-Bladet #2:2021.